

Lastensuojelun avohuollon ja perhetyön
kehittämissyksikköhanke
Ilmajoki, Isojoki, Jalasjärvi,
Karijoki, Kauhajoki, Kurikka,
Seinäjoki, Teuva

PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISYN TOIMINTAOHJELMA

Suupohjan seutukunnan toimintamalli

1. ALKUSANAT

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman tavoitteena on luoda mahdollisimman selkeä ja konkreettinen työkalu ammattilaisille tilanteisiin, joissa herää epäily tai huoli väkivallasta.

Toimintamallin tavoitteena on saada aikaan kaikkia viranomais- ja toimijatahoja koskevat yhteiset käytännöt perheväkivaltaan puuttumisessa. Tavoitteena on muodostaa toimintamallin avulla katkeamaton ketju väkivallan huomaamisesta ja siihen puuttumisesta aina hoitamiseen asti. Toimintamalli antaa myös perustietoa perheväkivallasta ja toimii tukena yksikkökohtaisia toimintamalleja laadittaessa.

Toimintamalli on opas, joka on tarkoitettu perheiden kanssa työskentelevien tahojen käyttöön. Tämän toimintamallin ohjeiden mukaisesti kukin kunta /seutukunta, työ- tai toimipiste laatii oman yksikkökohtaisen toimintamallinsa.

Väkivalta traumatisoi aina uhria. Yksittäinen väkivaltatapahtuma voi aiheuttaa uhrille akuutteja stressioireita ja kriisireaktioita. Toistuvasti väkivallan uhriksi joutuminen aiheuttaa jatkuvia fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia oireita ja johtaa uhrin traumatisoitumiseen. Traumatisoituminen heikentää uhrin minäkuvaa, arjesta selviytymistä ja muuta toimintakykyä, siksi uhri tarvitsee tukea selviytyäkseen.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta herättää usein myös työntekijässä voimakkaita ja ristiriitaisia tunteita. Väkivallan kohtaaminen, tunnistaminen ja auttamistyö edellyttää työntekijältä rohkeutta puuttua ja ottaa asia puheeksi.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman opas jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa sisältää väkivaltatyön osalta kunnille yhteiset osuudet on kuntakohtainen / seutukunnallinen konkreettinen toimintamalli väkivaltatyössä. Toimintamallin jalkautusta ja sen kehittämistä koordinoi kunnallinen /seutukunnallinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä. Työryhmä koordinoi myös aiheeseen liittyvää koulutusta.

Länsi-Suomen lääninhallitus järjesti Kauhajoella 28.3.2006 yhdessä kauhajokisten toimijoiden kanssa alueellisen työkokouksen lähisuhteessa tapahtuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Työkokouksen tavoitteena oli käynnistää toimintaohjelman laatiminen alueella lähisuhdeväkivallan varhaiseksi tunnistamiseksi ja eri osapuolten auttamiseksi.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelman yhteisen osuuden suunnitteluun ja laadinnan työryhmätyöskentelyyn on osallistunut useita toimijoita Etelä-Pohjanmaan kuntien ja kaupunkien sosiaali- ja terveystoimesta. Työryhmässä ovat olleet edustettuina Kauhajoki (Seija Haavisto, Katri-Helena Santala, Paula Uusi-Hakala), Jalasjärvi (Eija Hautamäki), Nurmo (Arja Ylipenttilä), Ilmajoki (Tytti Luoto), Kurikka (Heidi Pakka), Jurva (Virpi Tolonen), Seinäjoki (Milla Höykinpuro), Isojoki (Satu Ylinen) sekä Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys ry.

Työryhmän koollekutsujina ja toimintaohjelman yhteisen osan kirjoittajina ovat toimineet Kauhajoen kaupungin yhdyshenkilö Seija Haavisto ja Lastensuojelun avohuollon ja perhetyön kehittämissyksikköhankkeen työntekijät Paula Uusi-Hakala ja Katri-Helena Santala.

Työryhmä on kokoontunut 8.11.2007 Kauhajoella, 31.1.2008 Seinäjoella ja 18.9.2008 Ilmajoella.

Toimintaohjelmaa laadittaessa on hyödynnetty erilaisia valtakunnallisia väkivallan ehkäisyhankkeen toimintaohjelmia (mm. Oulu ja Vaasa), jotka käyvät ilmi lähdeluettelosta.

Kauhajoella 18.9.2008

Toimintaohjelma on päivitetty 15.11.2011.

SISÄLLYS

1. ALKUSANAT	1
2. VÄKIVALTA ON RIKOS	3
2.1 Rikoslaki	3
2.1.1 Poliisin tehtävät	3
2.2 Lähestymiskielto	4
2.3 Seksuaalirikoslaki	4
2.4 Lastensuojelulaki	5
2.4.1 Ilmoitusvelvollisuus (Lsl 25§).....	5
2.4.2 Lapsen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön epäily	5
3. PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA	6
3.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ilmiönä	6
3.2 Väkivallan uhri asiakkaana	7
3.3 Lapsi väkivallan kohteena	8
3.4 Väkivallan tekijä asiakkaana.....	9
4. VÄKIVALLAN SEURAUKSIA	10
5. TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET	10
5.1. Salassapitosäännökset	10
5.2. Dokumentointi ja tietojen antaminen	11
LÄHTEET	12
LIITE 1. Väkivallan muodot	13
LIITE 2. Asiakastyöhön tarkoitettuja kysymyksiä väkivallan eri muodoista.	15
LIITE 3. Väkivallan kartoituslomake	17
LIITE 4. Väkivallan puheeksi ottaminen lapsen kanssa.....	22
LIITE 5. Lapsen haastattelulomake.....	23
LIITE 6. Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan käyttäjän kanssa.....	27
LIITE 7. Turvallisuussuunnitelma.....	29
LIITE 8. Ohjeita tulkkipalvelujen käytöstä.....	31
LIITE 9. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta.....	33
LIITE 10. Potilaan suostumus salassa pidettävien potilastietojen luovuttamisesta ...	34
LIITE 11. Asiakkaan suostumus salassa pidettävien asiakastietojen luovuttamisesta	35

Suupohjan seutukunnan perhe- ja lähisuhdeväkivallan toimintamalli sivut 35 - 54

2. VÄKIVALTA ON RIKOS

2.1 Rikoslaki

Pahoinpitely yksityisellä paikalla - myös kotona - tuli virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi 1.9.1995. Lain tarkoitus on, että kotona tapahtuviin väkivaltarikoksiin suhtaudutaan samalla vakavuudella ja samoilla rikosoikeudellisilla seuraamuksilla kuin muihinkin väkivaltarikoksiin. Yhteiskunta haluaa puuttua perheväkivaltaan ja kotiin hälytetty poliisipartio tekee rikosilmoituksen tapahtuneesta väkivaltatilanteesta. Pahoinpitelyn yritys on myös rangaistava teko.

Laki jakaa pahoinpitelyt kolmeen ryhmään:

1. Lievä pahoinpitely
2. Pahoinpitely
3. Törkeä pahoinpitely

Pahoinpitelyn aste arvioidaan vammojen, rikoksen tekotavan ja sen aiheuttaman henkisen kärsimyksen perusteella. Lievä pahoinpitely on tullut virallisen syytteen alaiseksi 1.1.2011 silloin kun:

- Uhri on alle 18- vuotias
- Uhri on lähisuhteessa tekijään = tekijän aviopuoliso tai entinen aviopuoliso, sisarus tai sukulainen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa tai henkilö, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan suhteen takia hänelle läheinen.
- Pahoinpitely kohdistuu uhriin hänen työtehtäviensä vuoksi eikä tekijä kuulu työpaikan henkilöstöön

Muissa tapauksissa lievä pahoinpitely on edelleen asianomistajarikos. Asianomistajarikos tarkoittaa sitä, että uhrin on vaadittava tekijälle rangaistusta rikoksesta, jotta rikoksen tutkinta alkaisi. Pahoinpitelyiden ja törkeiden pahoinpitelyiden osalta poliisin tekemän esitutkinnan tulokset annetaan syyttäjälle syyteharkintaan.

Lievästä pahoinpitelystä rikosilmoitus on tehtävä kahden vuoden kuluessa, pahoinpitelystä rikosilmoitus on tehtävä viiden vuoden kuluessa ja törkeästä pahoinpitelystä rikosilmoitus on tehtävä kahdenkymmenen vuoden kuluessa tapahtuneesta.

Alle 15-vuotiaaseen kohdistunut pahoinpitely on aina virallisen syytteen alainen rikos.

Asianomaisella on oikeus ottaa sekä kuulusteluihin että mahdolliseen oikeuskäsittelyyn rinnalleen tukihenkilö. Jos tuttavapiiristä ei löydy ketään sopivaa, tukihenkilöä voi kysyä esimerkiksi rikosuhripäivystyksestä (www.rikosuhripaivystys.fi).

2.1.1 Poliisin tehtävät

Perheväkivaltarikos tulee poliisin tietoon kotihälytyksen yhteydessä tai uhrin tekemänä rikosilmoituksena rikostapahtuman jälkeen. Jo tapahtuneesta rikoksesta voi tehdä tutkintapyyntöä tai rikosilmoituksen poliisille myös esimerkiksi lastensuojeluviranomainen epäillessään rikosta tapahtuneeksi.

Akuutissa tilanteessa poliisin tehtävä on rauhoittaa tilanne, dokumentoida tapahtumat ja tehdä tarvittaessa rikosilmoitus. Jos väkivallan uhka jatkuu, on poliisilla oikeus poistaa uhkaavasti käyttäytyvä henkilö paikalta ja tarvittaessa toimittaa hänet kiinniotettuna poliisiin säilöön. Mikäli uhrin kertomuksesta tai muuten voidaan havaita häiriön aiheuttaneen syyllistyneen pahoinpitelyyn, joka on virallisen syytteen alainen rikos, hänet voidaan ottaa kiinni ja tarvittaessa pidättää.

Poliisilla on velvollisuus tehdä väkivaltarikoksesta lastensuojeluilmoitus, jos lapsi on ollut osallisena väkivaltatilanteessa. Lastensuojeluilmoitus tehdään myös muulloin, jos ilmoittaminen on tarpeellista lapsen edun kannalta. Poliisin tehtävänä on ohjata ja neuvoa väkivaltatilanteen osapuolia käytettävissä olevien tukitoimintojen piiriin.

Näitä toimintoja ovat esimerkiksi terveydenhuollon palvelut, sovittelu, rikosuhripäivystys, ensi- ja turvakodin palvelut ja lähestymiskiellon hakeminen.

2.2 Lähestymiskielto

Lähestymiskielto tarkoittaa, että häiriköivää henkilöä voidaan kieltää ottamasta yhteyttä häirinnän kohteeseen hengen, vapauden tai rauhan suojaamiseksi. Lähestymiskiellon rikkomisen rangaistuksena on sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Linkki: www.poliisi.fi

2.3 Seksuaalirikoslaki

Seksuaalirikoslaki rikoslain 20 luvussa määrittää seuraavat rikosnimikkeet:

1. Raiskaus
2. Törkeä raiskaus
3. Pakottaminen sukupuoliyhteyteen
4. Pakottaminen seksuaaliseen tekoon
5. Seksuaalinen hyväksikäyttö

Sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon pakottaminen ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat pääsääntöisesti asianomistajarikoksia, joissa uhrin on tehtävä rikosilmoitus ja vaadittava epäillylle rangaistusta. Raiskaus ja törkeä raiskaus ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia.

Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan tässä luvussa sukupuolielimellä tapahtuvaa tai sukupuolieliimeen kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon.

Seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä luvussa sellaista tekoa, jolla tavoitellaan seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä ja joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko- olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen.

Seksuaalirikoslaki jakaa lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset kahteen ryhmään:

1. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
2. Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa sukupuoliyhteyttä alle 16-vuotiaan kanssa (alle 18-vuotiaan jos tekijä on lapsen vanhempi tai muu läheinen) tai muulla tavoin suoritettua seksuaalista tekoa tai seksuaaliseen tekoon ryhtymään saamista. Törkeän seksuaalisen hyväksikäytön määrittävät seuraukset, tekotapa ja tekijän erityinen asema lapsen elämässä. Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat aina virallisen syytteen alaisia.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen, esittämisen ja hallussapidon rangaistuksista säädetään Rikoslain 17 luvussa pykälissä 18 - 20.

Linkki:www.finlex.fi, www.lastensuojelunkasikirja.fi

Virallisen syytteen alaisten seksuaalirikosten vanhentumisajat ovat pääsääntöisesti 10 tai 20 vuotta. Linkki: www.poliisi.fi

Raiskauksen uhrille antaa apua mm. [Tukinainen](#) , [Rikosuhripäivystys](#) ja [Väestöliitto](#).

2.4 Lastensuojelulaki

Uusi lastensuojelulaki tuli voimaan 1.1.2008. Lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus turvaliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin.

Lasta ei tule alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta)

Lastensuojelulaki velvoittaa lastensuojeluviranomaista selvittämään ja arvioimaan lastensuojelun tarvetta, kun tietoon tulee altistuminen väkivallalle. Lastensuojelu voi motivoida ja velvoittaa väkivallan tekijää hakemaan itselleen apua väkivallan katkaisemiseksi ja lapsen tilanteen arvioimiseksi.

2.4.1 Ilmoitusvelvollisuus (Lsl 25§)

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanotto toimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisien aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä.

Myös yksityinen henkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.

2.4.2 Lapsen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön epäily

Epäilystä ilmoitetaan lastensuojeluviranomaisille. Ammattihenkilöiden on tehtävä lapsen pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön epäilystä lastensuojelulain mukainen ilmoitus suullisesti tai kirjallisesti. Epäily on perusteltava. Lastensuojeluilmoituksesta ja sen sisällöstä ilmoitetaan lapsen huoltajille.

Lastensuojelu tekee välittömästi tutkintapyynnön poliisille tietoonsa tulleista lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn epäilyistä. Epäilyt on perusteltava. Ehdoton ilmoitusvelvol-

lisuus poliisille on tilanteissa, joissa on perusteltua syytä epäillä, että lapseen on kasvuympäristössään kohdistettu teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta (25§). Tämä velvoite koskee kaikkia seksuaalirikoksia ja (muuta kuin lievää) pahoinpitelyä. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä vain, jos tiedetään, että perhe itse tai joku muu taho on jo tehnyt rikosilmoituksen.

Sosiaali- ja terveydenhuolto tutkii oma-aloitteisesti vain akuutit tilanteet. Rikosten selvittäminen kuuluu poliisille. Akuuteissa tilanteissa tehdään kuitenkin lapsen ensivaiheen tutkimukset päivystyksensä. Muutoin sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikat alkavat selvittää epäilyjä ainoastaan poliisin pyytäessä virka-apua. Lapsen mahdollisesti tarvitsemat muut tutkimukset ja hoito toteutetaan normaalilla tavalla, ja terapia voidaan aloittaa heti kun esitutkintaan liittyvät haastattelut on tehty.

Poliisin virka-apuna pyytämät selvitykset keskitetään suuriin sairaaloihin. Selvityksen tekee virkavastuulla toimiva työryhmä (vähintään kaksi työntekijää). Selvitystä varten laaditaan tutkimussuunnitelma, jonka avulla pyritään tasapuolisesti tarkastelemaan erilaisia epäilyn tai vammojen syntyä koskevia vaihtoehtoisia selityksiä.

Lapsen haastattelu videoidaan. Jotta lapsen haastattelu olisi pätevä myös oikeuskäsittelyssä, siinä käytetään strukturoitua haastattelurunkoa, joka ei sisällä johdattelevia kysymyksiä tai muita tulosten luotettavuutta vähentäviä tekijöitä. Esitutkintalain mukaisesti haastattelut videoidaan.

Poliisin pyytämät selvitykset tehdään kiireellisinä. Ne saatetaan päätökseen vähintään kahden kuukauden sisällä ja lausunto kolmen kuukauden sisällä poliisin esittämän selvityspyynnön päivämäärästä.

Edunvalvojan määrääminen lapselle. Mikäli epäilty on lapsen vanhempi tai muu huoltaja, lapselle tulee hakea edunvalvoja. Tällainen saatetaan tarvita silloinkin, kun huoltajalla on läheinen suhde epäiltyyn (avio- tai avopuoliso).

Lähestymiskiellon hakeminen. Lähestymiskielloa voidaan hakea tilanteissa, joissa on olemassa vaara, että lapsen henkeä, terveyttä, rauhaa tai vapautta uhataan tai että häntä muutoin vakavasti häiritään. (Lisätietoja: Sirpa Taskinen, toim.2003 Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Stakes, oppaita 55.)

3. PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

3.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ilmiönä

Lähisuhde- ja perheväkivallan muotoja ovat:

- fyysinen väkivalta: väkivallalla uhkaaminen, lyöminen, tukistaminen, läpsiminen, potkiminen, töniminen, kuristaminen ja terä- tai ampuma-aseen käyttö
- henkinen väkivalta: pelottelu, vähättely, nöyryyttäminen, nimittely, mitätöinti, eristäminen, kontrollointi ja sosiaalisen kanssakäymisen rajoittaminen
- ”kunniaväkivalta”: perheen tai suvun piirissä tapahtuva kunniannormien puolustamiseen liittyvä ihmisoikeuksia rikkova väkivalta
- hengellinen väkivalta: henkinen väkivalta, johon liittyy uskonnollinen ulottuvuus
- seksuaalinen väkivalta ja hyväksikäyttö: raiskaus, sukupuoliyhteyden tai seksuaaliseen kanssakäymiseen eri muotoihin pakottaminen ja inesti

tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen

taloudellinen väkivalta: rahan käytön kontrollointi, kiristäminen ja toisen rahojen ottaminen käyttöön

hoidon ja huolenpidon laiminlyönti: kovaotteiset hoitotoimet ja fyysisten tai psyykkisten perustarpeiden laiminlyönti

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyllä tai ehkäisytyöllä tarkoitetaan kaikkea kolmea ehkäisyn tasoa, eli väkivallan ehkäiseminen ennen sen syntymistä, väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöihin kohdistuvat toimet sekä väkivaltaa jo kokeneiden hoitoa ja asemaa parantavat toimet. (Liite 1: Väkivallan muodot)

3.2 Väkivallan uhri asiakkaana

Kun havaitset väkivallan merkkejä tai epäilet uhrin käyttäytymisen johtuvan väkivallasta, ota asia puheeksi. Tarvittaessa keskustele ensin asiasta työyhteisössäsi tai konsultoi erityisasiantuntijaa.

Väkivallan puheeksi ottaminen uhrin kanssa

Ota väkivalta puheeksi kahden kesken. Järjestä keskustelutilanne turvalliseksi, ei perhe- tai paritapaamista.

Kysy suoraan väkivallasta: Pelkäätkö jotakuta? Lyökö joku sinua? Kenelle olet voinut kertoa? (Liite 2: Asiakastyöhön tarkoitettuja kysymyksiä väkivallan eri muodoista)

Kysy lasten tilanteesta. Kerro väkivallalle altistumisen vahingoittavan lapsia. Kerro lastensuojelun roolista ja ilmoitusvelvollisuudestasi, mikäli perheessä on lapsia.

Anna tietoa väkivallasta. Kerro, että vastuu väkivallasta on väkivallan tekijällä.

Lisää tietoa: www.turvakoti.net

Arvioi vaara. Arvioi uhrin riski joutua uudelleen pahoinpitelyn kohteeksi väkivallan yleisyyttä kartoittaen (kuinka usein kumppani on ollut väkivaltainen), väkivallan muuttumista kartoittaen (onko väkivalta raaistunut), kumppanin yleistä tilannetta kartoittaen (minkälaisista päihteiden käyttöä, onko kotona aseita). (Liite 3. Väkivallan kartoituslomake.)

Sovi jatkotyöskentelystä. Järjestä seurantatapaaminen. Sovi uhrin kanssa tarvittaessa verkostoneuvottelu omaan työpisteeseesi tai sovi, että otatte yhdessä yhteyttä auttajatahoon.

Anna tietoa palveluista, joista voi saada apua. Anna tieto mieluummin kirjallisena.

Kirjaa uhrin kertomus.

Ohjaa asiakas tarvittaessa turvakotiin. Ohjaa asiakas tarvittaessa lääkärin vastaanotolle.

Kerro aina, että väkivalta on rikos ja ohjaa asiakasta rikosilmoituksen tekemiseen.

Huomioi asiakkaan oikeus saada palveluja omalla äidinkielellään. (Liite 3. Ohjeita viranomaisille tulkkipalvelujen käytöstä)

Sovi yhdessä asiakkaan kanssa verkostoneuvottelu avun saamiseksi omaan työpisteeseen tai sovi tarvittaessa, että teette yhteydenoton auttajatahoon yhdessä asiakkaan kanssa.

Tee asiakkaan kanssa turvasuunnitelma. Turvasuunnitelmaan kuuluu

hälytysvalmius: kenen luokse asiakas voi mennä uhkaavassa tilanteessa

häätävarustus: kehoita uhria varustamaan laukku tärkeillä tavaroilla pakenemisen varalta

hätänumerot: pyydä uhria tallentamaan puhelimeen tärkeät hätänumerot

hätäreitit: käy läpi uhrin kanssa pakoreitit ja ennakoikaa vaaratilanteet.

Akuutissa tilanteessa

Ohjaa uhri **lääkəriin** myös silloin, kun vammat eivät välttämättä vaadi hoitoa. Lääkärintodistus voi olla myöhemmin tarpeen esimerkiksi rikosilmoitusta tehtäessä. Ohjaa uhri tarvittaessa

turvakotiin. Kriisitilanteessa saatu apu on usein mahdollisuus muutokseen. (Etelä-Pohjanmaan

Ensi - ja turvakotiyhdistys ry)

Väkivalta on rikos myös perheessä tapahtuessaan. Ohjaa uhria **rikosilmoituksen** tekemiseen.

<http://www.poliisi.fi/>.

Väkivalta ja maahanmuuttajat

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyen saat tarkempaa tietoa sosiaali- ja terveysministeriön oppaista 2005:15, Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta.

Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Julkaisu löytyy pdf-tiedostona osoitteessa www.stakes.fi

(Liite 8. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta ja liite 7 Ohjeita tulkkipalvelujen käytöstä)

3.3 Lapsi väkivallan kohteena

Lapsi voi olla perheessä väkivallan todistaja, väkivallan kohde tai molempia. Väkivallalle altistuminen on lapselle vakava kehityksellinen riskitekijä, josta lapsi saattaa saada pysyviä läpi elämän kestäviä psyykkisiä ja/tai fyysisiä vammoja.

Lapseen kohdistuva väkivalta voi ilmetä fyysisenä, psyykkisenä tai seksuaalisena väkivaltana. Myös lapsen hoidon ja avun laiminlyönti on väkivaltaa. Lapseen kohdistuva laiminlyönti voidaan luokitella neljään eri ryhmään, jotka voivat tapahtua samanaikaisesti.

Lapsen fyysinen laiminlyönti: lapsi ei saa kasvunsa edellyttämää riittävää tai oikeaa ravitsemusta, lapsen kasvuolosuhteet ovat epähygieeniset tai siivottomat, lapsi altistetaan puutteellisen valvonnan vuoksi vaaroille.

Lapsen emotionaalinen laiminlyönti: emotionaalisessa puutteessa elävällä lapsella on vain niukasti tai ei lainkaan kokemuksia rakastetuksi tulemisesta, hyväksynnästä tai arvostuksesta. Vanhempi ei reagoi lapsen emotionaalisiin tarpeisiin, vanhempi kohdistaa lapseen vihamielisyyttä, halveksuntaa tai torjuntaa tai vanhemman vuorovaikutus on epäjohdonmukaista ja lapsen ikään nähden epäasiallista. Vanhemmat ovat kyvyttömiä tunnistamaan lapsen yksilöllisyyttä tai psykologisia rajoja ja lasta käytetään vanhemman tarvitsevyyden tukijana.

Vanhemmat ovat kyvyttömiä turvaamaan lapsen sosiaalisia tarpeita ja sopeutumista. Jatkuva emotionaalinen laiminlyönti voi johtaa lapsen kaikkien toiminta-alueiden häiriintymiseen.

Lapsen lääketieteellinen laiminlyönti: lapsen huoltaja suhtautuu välinpitämättömästi lapselle määrättyyn lääkitykseen ja muuhun hoitoon, kuten kuntoutukseen, terapiaan ja suunniteltuihin tutkimuksiin tai toimenpiteisiin.

Lapsen koulutuksellinen laiminlyönti: lasta ei toimiteta kouluun tai lapsi itse kieltäytyy eri syistä menemästä kouluun. Huoltajat saattavat suhtautua negatiivisesti koulun ehdottamiin tukiratkaisuihin lapsen koulunkäynnin tukemiseksi. Koulutukselliseen laiminlyöntiin luetaan myös kouluviranomaisten ja lapsen kannalta muiden merkityksellisten aikuisten riittämätön puuttuminen koulukiusaamiseen (esimerkiksi netti- ja kännykkäkiusaaminen ovat nykyajan ilmiöitä koulukiusaamisesta).

Varhainen puuttuminen lieventää lapselle perheväkivallasta tai laiminlyönnistä aiheutuvia seurauksia. Lapsen selviytymistä tukevat erilaiset suojaavat tekijät. Turvallinen aikuissuhde voi olla lapsen pelastus. Selviytymisen kannalta on tärkeää, että lapsi voi luottaa johonkin aikuiseen, esim. opettajaan, isovanhempaan tai naapuriin ja saa tältä myönteistä huomiota.

Jos työntekijällä herää huoli siitä, että lapsi näkee tai kokee perheväkivaltaa tai lapsen hoito laiminlyödään, lastensuojelulakiin perustuva **ilmoitusvelvollisuus menee aina salassapitovelvollisuuden edelle**. Työntekijän puuttumattomuus tai vaikeneminen merkitsee perhesalaisuuden ylläpitämistä ja väkivallan hiljaista hyväksyntää. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen voi ääritapauksissa johtaa rikos- tai työoikeudellisiin sanktioihin.

Huolen tulee herätä aina, jos

- lapsi on toistuvasti vetäytyvä, väsynyt, poissaoleva, keskittymiskyvytön
- lapsella on kehitysviivästymiä erityisesti puheen alueella

- lapsen leikki on mekaanista, väkivaltaista tai lapsi ei leiki lainkaan,
- lapsi tietää kehitystasoonsa nähden liikaa fyysisestä, henkisestä tai seksuaalisesta väkivallasta,
- lapsi käyttäytyy väkivaltaisesti muita lapsia kohtaan, sisaruksiaan kohtaan tai vanhempiaan kohtaan.

Jaa huoli työyhteisössä, konsultoi, ota puheeksi vanhempien kanssa, ohjaa tarvittaessa tarkemman selvittelyn piiriin. Yksittäisestä oireesta ei voi yleensä tehdä suoria johtopäätöksiä väkivallan olemassaoloon. Huolehdi, että huolen syy tulee selvitettyksi.

Epäilyn tulee herätä aina, jos

- lapsi puheessaan tai tarinoissaan vihjailee tai puhuu suoraan joko perheen jäsenten välisestä tai itseensä kohdistuvasta väkivallasta
- lapsen kehossa on mustelmia tai muita väkivallan merkkejä, joiden kerrottu syntymekanismi ei vastaa vamman laatua.
- alle yksivuotiaalla on luunmurtumia.

Lapsi puhuu väkivallasta yleensä ohimennen leikin, tekemisen tai piirustusten kautta. Kun lapsen käytös, ulkoinen olemus tai huolen selvittely synnyttää epäilyn perheväkivallasta, kerro huoltajille, että lapsen tilanteen arviointiin kuuluu ottaa mukaan lastensuojelu. Huomioi perheenjäsenten turvallisuus.

Kun perheväkivalta tulee tietoon perheenjäsenen, toisen viranomaisen tai hoitavan tahon kautta

- Tee lastensuojeluilmoitus.
- Toimi verkostossa aktiivisesti lapsen turvaamiseksi ja tarvittavan avun saamiseksi.
- Seuraa tilannetta ja reagoi herkästi lapsen voinnin muutoksiin.
- Pidä aktiivisesti yhteyttä lastensuojeluun.
- Huolehdi omalta osaltasi, että epäily selvitetään loppuun.

(Liite 4. Väkivallan puheeksi ottaminen lapsen kanssa ja liite 5. Lapsen haastattelulomake)

3.4 Väkivallan tekijä asiakkaana

Päihteiden vaikutuksen alaisena oleminen madaltaa väkivallan käyttämisen kynnystä, mutta se ei ole väkivallan syy. **Vastuu väkivallasta on aina väkivallan käyttäjällä.** Väkivallan julkiseksi tuleminen on yleensä väkivaltaa ehkäisevä ja hillitsevä tekijä. Ota perhetilanne puheeksi myös väkivallan käyttäjän kanssa. Painota, että puuttumisen tarkoitus on auttaa perhettä.

Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan tekijän kanssa

Huomioi puheeksi ottamisen mahdolliset riskit perheen turvallisuudelle. Varmista, että muut perheenjäsenet ovat tietoisia väkivallan käyttäjän kanssa käytävän keskustelun ajankohdasta. **Kuule tekijää ja uhria erikseen ja järjestä paritapaamisia erittäin harkiten ja huomioiden turvallisuus.**

Pahoinpitely on rikos.

Älä mene ”toiveikkuuden ansaan”. Ei riitä, että väkivallan käyttäjä lupaa, ettei käytä enää väkivaltaa. Muutos edellyttää asian tunnistamista, tunnustamista ja uusien toimintatapojen opettelua.

Anna tietoa väkivallasta ja sen seurauksista väkivallan käyttäjälle. Kerro, että lasta vahingoittaa pelon ja uhan ilmapiirissä eläminen, väkivallan näkeminen ja kohteeksi joutuminen. Kerro lastensuojelun roolista ja työntekijän ilmoitusvelvollisuudesta. (Liite 6.

Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan käyttäjän kanssa.)

Huomioi perheen turvallisuus

Osa väkivallan tekijöistä on vaarallisia läheisilleen. He kieltävät tapahtuneen väkivallan tai ovat kyvyttömiä näkemään tekojensa seuraukset muille ihmisille. He jatkavat uhkailua ja väkivaltaista käytöstään. Silloin täytyy keskittyä väkivallan uhrien turvaamiseen

(Liite 6. Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan käyttäjän kanssa).

4. VÄKIVALLAN SEURAUKSIA

Väkivalta traumatisoi aina uhrin. Yksittäinen väkivaltatapahtuma (I-tyypin trauma) voi aiheuttaa uhrille akuutteja stressioireita ja kriisireaktioita. Toistuvasti väkivallan uhriksi joutuminen (II-tyypin trauma) aiheuttaa jatkuvia fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia oireita ja johtaa uhrin traumatisoitumiseen. Traumatisoituminen heikentää uhrin minäkuvaa, arjesta selviytymistä ja muuta toimintakykyä, siksi uhri tarvitsee tukea selviytyäkseen.

Väkivalta vaikuttaa myös lasten elämään, vaikka he eivät sitä itse olisi suoranaisesti nähneet tai kuulleet. Lapset voivat vaistota vanhempien kireät välit tai he voivat joutua vanhempien välisen psyykkisen väkivallan välikappaleiksi. Uhkailemalla lasten hyvinvointia toinen vanhemmista voi kiristää toista tekemään tahtonsa mukaisesti. Hän voi esimerkiksi uhata herättää lapset keskellä yötä tai arvostella ja halventaa toista vanhempaa lasten kuullen. Vanhemmat eivät välttämättä itse

näe lasten osuutta ja sanovat usein lapsen nukkuneen väkivaltatilanteessa. Kodin väkivaltaisen ilmapiirin voi huomata esimerkiksi kun lapsi pelkää jonkun perheenjäsenenä puolesta. Tämä näkyy usein myös koulunkäynnin vaikeutumisenä tai kasvun ja kehityksen häiriintymisenä. Lapset ymmärtävät tunnetasolla jotakin paha tapahtuvan ja että äidillä sekä isällä on paha olla. He tunnistavat, että kyse on toisen vahingoittamisesta. Vauvatutkimuksissa on todettu jo pienten vauvojen reagoivan uhkaavaan ja pelottavaan ilmapiiriin. Lapsista tulee haavoittuvampia, jos he eivät osaa tai pysty käsittelemään väkivaltakokemuksia. He tulkitsevat tilanteita oman kokemuksensa varassa ja saattavat tehdä vääriä johtopäätöksiä. Näistä tavallisimpia on se, että lapset ajattelevat riitojen olevan heidän omaa syytään. Yksikin turvallinen aikuissuhde voi olla lapsen pelastus. Tärkeintä on se, että lapsi voi luottaa häneen ja kokee saavansa myönteistä ja kannustavaa huomiota.

5. TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET

5.1. Salassapitosäännökset

Pääsääntöisesti asiakassuhteen perusteella tietoon tulleen asian ilmoittaminen toiselle viranomaiselle edellyttää laissa säädettyä perustetta.

Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621) on säännökset kaikkia viranomaisia koskevista salassapitomääräyksistä. Julkisuuslaki on ns. yleislaki ja siinä säädetään muun muassa.

- viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta
- asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista
- salassapidon väistymisestä.

Julkisuuslain ohella ja sitä täydentävästi joudutaan soveltamaan useita toimialakohtaisia salassapitosäännöksiä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa on omat säädöksensä salassapitovelvoitteista, laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812).

Kouluviranomaisia sitoo perusopetuslaissa (21.8.1998/628) säädetty salassapitovelvollisuus. Viranomaisyhteistyössä ongelmia aiheuttaa se, että viranomaisia sitovat omaa alaa koskevat säännökset ja toisaalta tietoisuus toisten viranomaisten säännöksistä on puutteellista. Lisäksi oikeudet antaa tai saada tietoa eivät ole kaikilla viranomaisilla yhtä "laajoja".

Salassapitovelvollisuuden väistyminen

Tietojen luovuttaminen edellyttää pääsääntöisesti joko asianomaisen henkilön suostumusta tai laissa säädettyä oikeutta tietojen saantiin. Salassapidon väistymistä koskevia säännöksiä on useissa laeissa, esimerkiksi poliisilla ja sosiaaliviranomaisilla on laaja oikeus saada salassa pidettävää tietoa.

Ensisijainen salassapitovelvollisuuden poistava peruste on asianomaisen suostumus.

Lainsäädäntö edellyttää, että salassa pidettävien tietojen luovuttaminen on aina ensisijaisesti perustuttava henkilön suostumukseen. Niissäkin tilanteissa, joissa salassapito velvollisuus voi väistyä ilman suostumusta, tulee aina ensisijaisesti pyytää suostumus ja samalla informoida mahdollisuudesta, että tietoja voidaan luovuttaa muulle viranomaiselle. Suostumusta pyydetessä on muistettava, että yleisluonteinen suostumus tietojen luovuttamiseen ei ole riittävä. Suostumuksen täytyy olla ns. informoitu suostumus, eli suostumuksen tulee olla vapaaehtoinen ja yksilöity.

Henkilön tulee tietää mitä, missä tilanteissa ja mihin tarkoitukseen hänen tietojaan voidaan luovuttaa. Hyvään viranomaistoimintaan kuuluu, että suostumuksen pyytäminen otetaan osaksi normaalia työkäytäntöä.

(Liite 9. Potilaan suostumuslomake asiakastietojen luovuttamisesta terveydenhuollossa ja liite 10. Asiakkaan suostumuslomake asiakastietojen luovuttamisesta sosiaalihuollossa)

Ellei suostumusta saada, tulee arvioitavaksi löytyykö laista perustetta tietojen luovuttamiseen ilman suostumusta. Lainsäädäntö mahdollistaa sekä myös velvoittaa viranomaisen tietyissä tilanteissa luovuttamaan ja saamaan salassa pidettäviä tietoja toiselta viranomaiselta.

Erityisesti tämä koskee lapsen asemaa koskevia tietoja. Yleisenä edellytyksenä tietojen luovuttamiselle on se, että tiedot ovat saajalle tarpeellisia ja välttämättömiä lakisääteisen asian hoitamista varten. Lapsen etu syrjäyttää yleensä salassapitovelvollisuuden ja mahdollistaa yhteistyön viranomaisten välillä.

5.2. Dokumentointi ja tietojen antaminen

Perheväkivallan ehkäisyssä ja hoitamisessa on asioiden dokumentoinnilla tärkeä merkitys. Tietoja kerätessä ja asiakkaan tietoihin merkittäessä tulee huolehtia siitä, että tiedot ovat asianmukaisia ja ne on kirjattu totuudenmukaisesti. Tietoihin on tärkeä merkitä keneltä tiedot on saatu, esimerkiksi "lapsi kertoo seuraavasti: "

Kaikkien viranomaisten tulisi kirjata tietojärjestelmiinsä objektiivisesti ja riittävällä tarkkuudella havainnot epäilyistä perheväkivallasta, vaikka tapahtumat eivät aiheuttaisikaan välittömiä toimenpiteitä. Erityisen tärkeää tarkka dokumentointi on terveydenhuollossa. Pahoinpitelyepäilyn seurauksena syntyneet vammat on tärkeä kuvata riittävän yksityiskohtaisesti mahdollista myöhempiä tutkimuksia tai muuta viranomaiskäsittelyä varten.

Pääsääntöisesti asiakkaalle tulee antaa nähtäväksi hänen pyytämänsä tiedot ja/tai jäljennökset niistä. Poikkeuksellisesti tietojen antamisesta voidaan kieltäytyä, jos tiedon antamisesta saattaisi aiheutua vakavaa vaaraa asiakkaan terveydelle tai hoidolle taikka jonkun muun oikeuksille.

Huoltajalla on pääsääntöisesti oikeus tarkastaa alaikäisen lapsensa tiedot.

Lapsella ei ole ehdotonta oikeutta kieltää tietojen luovuttamisesta vanhemmalle/huoltajalleen, vaan ammattihenkilö joutuu arvioimaan tilannetta

LÄHTEET

Vaasan toimintamalli perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan puuttumisesta ja hoitamisesta

Oulun kaupungin perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.4.1983/361).

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785).

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812).

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621).

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Perusopetuslaki (21.8.1998/628)

Rikoslaki 19.12.1889/39

Taskinen Sirpa (toim.2003): Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen. Stakesin oppaita 55, Gummerus kirjapaino OY, Saarijärvi.

Tunnista, turvaa ja toimi, Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset; Sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:9

Hannu Säävälä-Riitta Pohjoisvirta-Eero Keinänen-Santtu Salonen: Mies Varikolle – Apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulun ensi- ja turvakoti ry. 2006.

Kyllönen-Saarnio ja Nurmi (2005): Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta: Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaat 2005:15

Lisätietoja lähisuhde- ja perheväkivallasta:

www.stakes.fi

www.poliisi.fi

www.sosiaaliportti.fi/lastensuojelunkasikirja

www.terveysportti.fi

www.turvakoti.net

www.tukinainen.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.lyomatonlinja.fi

www.naisunioni.fi

www.naistenlinja.com

www.monikanaiset.fi

www.miessakit.fi

www.amnesty.fi

www.finlex.fi

LIITTEET

LIITE 1. Väkivallan muodot

FYYSINEN VÄKIVALTA

PUOLISOON KOHDISTUVA:

Pahoinpitely (esim. lyöminen, potkiminen, tönnäminen tai kuristaminen)

Seksuaalinen väkivalta. (esim. raiskaus, ahdistelu ja hyväksikäyttö)

Kodin ja henkilökohtaisten esineiden rikkominen tai tärvely

LAPSEEN KOHDISTUVA:

Fyysinen kurittaminen ja pahoinpitely (esim. lyöminen, tukistaminen, läpsiminen tai repiminen)

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Kodin ja henkilökohtaisten esineiden rikkominen tai tärvely

HENKINEN VÄKIVALTA

PUOLISOON KOHDISTUVA:

Uhkaileminen ja kiristäminen (esim. väkivallalla, lasten menettämällä tai itsemurhalla)

Nöyryyttäminen (esim. nimittely, alistaminen, mitätöinti, itsetunnon murentaminen, järjestelmällinen loukkaaminen)

Eristäminen (esim. sukulaisista, ystävistä tai työssäkäynnin estäminen)

Kontrollointi (esim. liikkumisen valvonta, oman rahankäytön estäminen, uskonnollinen fanatismi)

Mustasukkaisuus (esim. aiheeton ja korostunut epäluulo puolisoa kohtaan)

LAPSEEN KOHDISTUVA:

Uhkaileminen (esim. selkäsaunalla tai hylkäämisellä)

Mitätöinti (esim. nimittely, julkinen halventaminen, haukkuminen, kiusaaminen)

Uskonnollinen fanatismi (esim. ehdottomat uskonnolliset toimintavaatimukset)

LAIMINLYÖMINEN

PUOLISOON KOHDISTUVA:

Taloudellinen laiminlyönti (esim. rahavarojen vastuuton käyttö omiin tarkoituksiin, omaisuuden myyminen tai varastaminen)

Parisuhteen laiminlyönti (esim. liiallinen päihteiden käyttö, valvottaminen, mielenterveysongelman hoidon laiminlyönti)

LAPSEEN KOHDISTUVA:

Hoidon laiminlyönti (esim. vaatetus ja ruokailu epäasiallista, neuvolakäyntien tai sairauden hoidon laiminlyönti)

Alistaminen kaottisuudelle ja väkivallalle (esim. asuinolojen epämääräisyys, epäsäännöllinen elämänrytmi, liiallinen päihteiden käyttö, lapsi vanhempien välisen väkivallan todistajana, salaajana tai estäjänä)

Psyykkisten perustarpeiden laiminlyönti (esim. lapsi jätetään yksin, rajattomuus, lapsi joutuu aikuisen rooliin, tunteettomuus)

LIITE 2. Asiakastyöhön tarkoitettuja kysymyksiä väkivallan eri muodoista.

Järjestä kysymiseen sopiva tilanne

Keskity kysymiseen ja kuuntelemiseen pyrkien katsekontaktiin. Vältä paperitöiden tekemistä samanaikaisesti. Kiinnitä huomiota myös omaan ja asiakkaan nonverbaaliseen viestintään. Istu asiakkaan tasolla tai häntä alempana, vältä myös muuten uhkaavaksi tai pelottavaksi koettuja asentoja. Esitä väkivaltaan liittyviä kysymyksiä vain kahden kesken, rauhallisessa tilassa. **Väkivallasta ei saa kysyä puolison tai muun saattajan läsnä ollessa.** Saattajan läsnäolo voi vaarantaa naisen tai lasten turvallisuuden.

Esitä konkreettisia kysymyksiä.

On tärkeää puhua väkivallasta konkreettisten tekojen kautta, lyömisestä, tönimisestä, tukistamisesta, toistuvasta huutamisesta, halventavasta nimittelystä, seksiin pakottamisesta, kotiin telkeämisestä ja rahattomana pitämisestä. Tämä on tarpeen muun muassa väkivallankäsitteen kulttuurisidonnaisen määrittelyn takia. Erilaiset määrittelyt tai sanat voivat johtaa väkivallan vähättelyyn.

Kysy oma-aloitteisesti, myötätuntoisella tavalla. Puhumalla väkivallasta suoraan osoitat, että väkivallasta saa puhua kuten muistakin asioista. Ymmärtävällä ja hyväksyvällä asenteellasi ilmaiset kunnioittavasi häntä.

Vaihtoehtoisia tapoja johdattaa keskustelu väkivaltaan.

Kokemusteni mukaan monet naiset kokevat väkivaltaa parisuhteessa. Siksi kysymme kaikilta asiakkailta nykyisin väkivallasta.

Kysymyksiä monenlaisesta väkivallasta:

Tunnetko itsesi turvattomaksi tai pelottaako sinua kotona?

Joudutko tekemään kotona sellaisia asioita, joita et halua tehdä?

Estääkö kumppanisi sinua tekemästä asioita, joita sinun pitää tai haluaisit tehdä?

Henkinen väkivalta

Uhrin toiminnan kontrollointi, alistava kohtelu, pelottelu, pakottaminen, eristäminen ja estäminen, nimittely, haukkuminen, verbaalinen uhkailu, vähättely, kiristäminen, tavaroiden hajottaminen, vapauden rajoittaminen.

Tunnetko itsesi turvattomaksi tai pelottaako sinua kotona?

Onko joku estänyt sinua liikkumasta?

Naisen kumppanin tilanne herättää huolta:

Miten kumppanisi (puolisosi) voi?

Miten hänen tilanteensa vaikuttaa sinuun ja lapsiin?

Tarkentavia kysymyksiä.

Pystytkö nukkumaan rauhassa?

Otatko illalla alkoholia ennen nukkumaan menoa, jotta rauhoittuisit?

Rajoittaako joku liikkumistasi kaupungilla / ulkona / sisällä kotona (ulos/sisään)?

Kuka? Miten? Onko sinulla kotiavain?

Fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen

Lyöminen, tukistaminen, kuristaminen, töniminen, potkiminen, kiinnipitäminen, läimäyttely, ruumiinvamman tuottaminen, väkivallalla uhkaaminen (myös puhelimitse tai tekstiviestein).

Onko joku joskus esimerkiksi tukistanut, töninyt tai lyönyt sinua?

Onko sinulla vaikeuksia kotona? Minkälaisia?

Riitelettekö miehesi kanssa?

Asiakkaalla on fyysisiä merkkejä väkivallasta.

Mitä sinulle on tapahtunut?

Onko joku aiheuttanut nämä vammat? Kuka?

Tarkentavia kysymyksiä

Jos riitelette, mitä silloin tapahtuu? Pystytkö lähtemään pois kotoa?

Milloin viimeksi jouduit väkivallan kohteeksi?

Kuinka usein väkivaltaa tapahtuu?

Miten väkivalta on muuttunut ajan mittaan? Onko se tullut pahemmaksi tai tapahtuuko sitä useammin kuin ennen?

Onko kumppanisi pelotellut sinua ja miten?

Onko hän uhannut tappaa tai käyttää asetta?

Onko hän käyttänyt asetta?

Pelkäätkö kumppaniasi?

Pelkäätkö jotakin muuta henkilöä?

Pelkäätkö henkesi puolesta tai lastesi hengen puolesta?

Taloudellinen väkivalta ja kontrolli

Rahankäytön kontrollointi, ilman rahaa pitäminen, palkan, toimeentulotuen tai muun etuuden käyttö

omiin tarkoituksiin, hyväksikäyttö sopimuksissa, omaisuuden ja velkojen siirtäminen naiselle/naiselta pois ilman naisen lupaa, pakottaminen rahan hankkimiseen keinolla millä hyvänsä.

Käytkö ostoksilla itse?

Onko sinulla omaa rahaa ja oma pankkitili?

Tarkentavia kysymyksiä.

Voitko ostaa itsellesi mitä tarvitset vai pitääkö sinun kysyä lupa mieheltäsi?

Pitääkö sinun kertoa miehellesi ostoksistasi? Riitelettekö silloin?

Voitko nostaa rahaa ilman miehesi lupaa?

Onko kumppanisi (puolisosi) pyytänyt sinua allekirjoittamaan sopimuksia? Minkälaisia?

Seksuaalinen väkivalta ja seksuaalisiin tekoihin pakottaminen

Raiskaus, pakottaminen nöyryyttäviin tai epämiellyttäviin seksuaalisiin tekoihin, prostituutioon pakottaminen.

Pakotetaanko sinut johonkin, jota et halua?

Vaatiiko kumppanisi joskus seksiä, vaikka sinä et halua?

Tarkentavia kysymyksiä Mitä niissä tilanteissa tapahtuu?

LIITE 3. Väkivallan kartoituslomake

Kuinka vakavasti sinua on pahoinpidelty?

Nimi _____

Valitse seuraavista väittämistä se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa sinun nykyistä tai jo päättynyttä ihmissuhdetta. Kaavakkeessa väkivallan muodot on jäsennetty neljään eri luokkaan: Henkiseen, fyysiseen, seksuaaliseen ja lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan. Lisäksi siinä on kysymyksiä väkivallan käyttäjän ominaisuuksista ja väkivallan seurauksista.

Henkinen väkivalta

1) Kutsuuko hän sinua halventavilla nimillä? Väittääkö hän sinun olevan esimerkiksi tyhmä, laiska, ruma, surkea kokki, epäonnistunut vaimo tai äiti tai surkea sängyssä? Sanooko hän, ettei kukaan muu voisi rakastaa sinua? Syyttääkö hän sinua omasta väkivallastaan? Kerskaileeko hän syrjähyppyillään? (nolaaminen, loukkaaminen, vähättely, nimittely)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

2) Tekeekö hän sinut naurunalaiseksi tai pilkkaako hän sinua muiden ihmisten silmien edessä? (nolaaminen, loukkaaminen, vähättely, nimittely)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

3) Pitääkö hän sinua silmällä ja haluaako hän aina tietää, missä olet milloinkin ollut? (kontrollointi)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

4) Onko hän mustasukkainen ja syyttääkö hän sinua irtosuhteista muiden miesten tai naisten kanssa? Epäileekö hän aiheetta, että ei ole lapsenne isä? (kontrollointi)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

5) Yrittääkö hän estää sinua tapaamasta ystäviäsi tai sukulaisiasi? Yrittääkö hän esimerkiksi estää sinulta auton ajamisen piilottamalla auton avaimet tai jollain muulla tavoin? (kontrollointi)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

6) Kontrolloiko hän sinun rahankäyttöäsi? Pitääkö hän esimerkiksi hallussaan kaikkia perheen rahoja niin, että sinun täytyy pitää tiliä jokaisesta eurosta tai pyytää häneltä lisää rahaa? (taloudellinen alistaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

7) Kontrolloiko hän sinun työssäkäyntiäsi? Esimerkiksi kieltääkö tai vaatiiko hän sinua käymään töissä? Jos haluat käydä töissä, tekeekö hän siitä sinulle vaikeaa? Väittääkö hän esimerkiksi, että kukaan ei halua palkata sinua töihin? (taloudellinen alistaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

8) Käyttääkö hän lapsia kontrolloidakseen sinua? Haukkuuko hän sinua lapsille? Käyttääkö hän lapsia sinun kiristämiseesi, kuten kieltäytymällä hoitamasta lapsia, jotta et voisi esimerkiksi käydä harrastuksissasi? Jättääkö hän esimerkiksi noudattamatta lasten tapaamissopimuksia ja hankaloittaa siten sinun omia menojaasi? Laiminlyökö hän sinua tai lapsia, kun olette sairaana tai tarvitsette lääkärin apua? Uhkaako hän hyljätä lapset kokonaan, jos eroatte, tai että et saa heitä, jos eroatte (lasten käyttö alistamisen välineenä)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

9) Pelkäätkö kotona hänen läsnä ollessaan? Onko kotona uhan ilmapiiri? Huomaatko olosi muuttuvan jännittyneeksi, kun hän saapuu kotiin? (uhan ilmapiiri)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

10) Ottaako hän aseensa esille pelotellakseen sinua? Tietääkö hän, että pelkää jo pelkästään sitä, että ase on esillä? (aseen esille ottaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

11) Uhkaako hän tekevänsä itsemurhan tai väkivallalla sinua, lapsia tai kotieläimiä kohtaan? Onko hän uhannut sinua tai muita perheenjäseniä jollain esineellä tai aseella? (itsemurhalla, väkivallalla tai tappamisella uhkaaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

12) Särkeekö hän huonekaluja tai esineitä suuttuessaan? Onko hän esimerkiksi tahallaan sotkenut kotiasi? (esineiden/huonekalujen särkeminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

13) Onko hän koskaan vahingoittanut tai tappanut lemmikkiä tarkoituksena pelottaa tai rangaista sinua? (kotieläimen vahingoittaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

Fyysinen väkivalta

14) Onko hän estänyt, pakottanut tai töninyt sinua? Onko hän esimerkiksi lukinnut sinut huoneeseen tai talon ulkopuolelle? Onko hän esimerkiksi paiskannut sinut seinää vasten tai pitänyt otteessaan niin että et voi liikkua tai lähteä pois? Onko hän esimerkiksi pakottanut sinut pysymään hereillä vastoin tahtoasi? (estäminen, töniminen, pakottaminen, repiminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

15) Onko hän lyönyt tai muuten pahoinpidellyt sinua? Onko hän esimerkiksi lyönyt sinua nyrkillä tai kämmenellä tai potkinut, purrut tai kuristanut sinua? (lyöminen nyrkillä, potkiminen, pureminen, kuristaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

16) Onko hän vahingoittanut sinua jollain esineellä? Onko hän esimerkiksi heittänyt sinua astialla tai huonekalulla tai onko hän lyönyt sinua jollain esineellä? (esineellä heittäminen tai lyöminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

17) Onko hän vahingoittanut sinua aseella? Onko hän esimerkiksi lyönyt sinua puukolla tai veitsellä tai ampunut sinua kohti? (aseen käyttäminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

Seksuaalinen väkivalta

18) Onko hän painostanut sinua seksiin vastoin tahtoasi? Onko hän esimerkiksi painostanut sinua tekemään sängyssä sellaisia asioita, joita sinä et halua tehdä ja jotka ovat sinun mielestäsi luonnottomia? (painostaminen seksiin tai vastenmieliseen seksuaaliseen tekoon)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

19) Onko hän raiskannut sinut? Onko hän esimerkiksi pakottanut sinut fyysistä ylivoimaansa käyttäen yhdyntään tai muuhun seksuaaliseen tekoon? (raiskaaminen)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

Lapseen kohdistuva väkivalta

20) Pahoinpiteleekö hän lapsia? Esimerkiksi kurittaako hän lapsia liian kovakouraisesti tai menettääkö hän malttinsa lapsille ja rankaisee väkivaltaisesti? (lapsen fyysinen pahoinpitely)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

21) Onko hän riistänyt lapsia seksuaalisesti? Onko hän esimerkiksi pakottanut lasta hyväilemään itseään sukupuolielimistä tai pakottanut yhdyntään? Onko hän käyttäytynyt viettelevästi lapsia tai murrosikäisiä perheenjäseniä kohtaan? (lapsen seksuaalinen riisto)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

Väkivallan käyttäjän ominaisuuksia

22) Onko hänellä huomattavia tunnevaihteluja? Saattaako hän suuttua tai raivostua pienestäkin asiasta? Onko hän arvaamaton? (tunnelabiili)

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

23) Onko hän koskaan ollut väkivaltainen muita kuin perheenjäseniä kohtaan? Onko hän ollut esimerkiksi tappelussa kodin ulkopuolella?

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

Väkivallan seuraukset

24) Oletko koskaan soittanut tai halunnut soittaa poliisin paikalle koska olet pelännyt häntä?

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

25) Onko häntä koskaan pidätetty väkivaltaisen käytöksen takia?

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

26) Oletko koskaan joutunut käymään lääkärissä hänen aiheuttamiensa vammojen takia?

Päivittäin tai viikoittain	Kuukausittain	Harvemmin kuin kuukausittain	Ei koskaan
3	2	1	0

TULOKSET

Jotta voisit arvioida miten vakavaa kokemasi pahoinpitely on ollut, laske yhteen ympäröimäsi pistemäärät.

0-11	ei pahoinpitelyä
12-29	kohtalainen pahoinpitely
30-76	vakava pahoinpitely
77 tai enemmän	HYVIN VAARALLINEN PAHOINPITELY

Lähde:

Mukailtu haastattelukaavakkeesta: Goodman M.S. & Fallon B.C.: Supplement to Pattern Changing for Abused Women, An Educational Program, Sage, 1995.

Oulun ensi- ja turvakoti.

LIITE 4. Väkivallan puheeksi ottaminen lapsen kanssa

Tee alkuarviointi omassa työpisteessäsi. Puhu avoimesti tilanteesta lapsen kanssa, lapsi ei vaurioidu asian puheeksi ottamisesta.

Luo keskustelutilanteesta turvallinen. Työntekijän on hyvä olla lapselle tuttu henkilö, jos mahdollista. Kerro, että lapsi toimii oikein kertoessaan perheväkivallasta. Anna lapselle häntä auttavaa tietoa. Selvitä lapselle, miksi on tärkeä puhua väkivallasta aikuisille, jotka auttavat lasta ja hänen perhettään

Lapsen kanssa puhutaan lapsen kehitystason mukaisesti konkreettisilla käsitteillä ja lapsen omilla sanoilla. Pienten lasten kanssa voit puhua ”pahoista riidoista” tai ”toisen sattumisesta tai lyömisestä”. Rohkaise lasta kertomaan kaikki, mitä hän tietää tai muistaa. Keskustelun tukena voit käyttää seuraavia kysymysmalleja: ”mitä sitten tapahtui”, ”muistatko vielä lisää?”. Kuuntele aktiivisesti lapsen puhetta, älä keskeytä lasta. Kysy lapselta avoimia kysymyksiä, käytä ”mikä”, ”mitä”, ”kuka” ja ”missä” - kysymyksiä. Vältä kysymyksiä, joihin voi vastata ”kyllä” tai ”ei”.

Kerro lapselle, että perheväkivalta on asiana sellainen, johon täytyy hakea apua ja että siihen on puututtava. Älä aseta itseäsi tilanteeseen, jossa joutuisit pettämään lapsen luottamuksen, koska asian hoitaminen vaatii puuttumista ja moniammatillista yhteistyötä.

Älä työntekijänä tuomitse lapsen vanhempia, mutta kerro, että vanhemman teot ovat vääriä. Kerro lapselle, että väkivalta ei ole lapsen syy, eikä lapsi ole vastuussa vanhemman teoista.

Selvitä yhdessä lapsen kanssa, mikä lasta on auttanut, kenelle lapsi on voinut puhua ja mihin lapsi on voinut mennä turvaan. (Liite 5. Lapsen haastattelulomake.)

Kun lapsi kertoo sinulle väkivallasta,

- usko lapsen kertomus,
- kerro että pidät tärkeänä, että lapsi uskalsi kertoa asian sinulle,
- kerro olevasi pahoillasi lapsen kokemuksesta,
- kerro lapselle, että lapsi ei ole syyllinen väkivaltaan,
- kerro, että perhettä voidaan auttaa ja jokainen on oikeutettu saamaan apua,
- kerro, että on olemassa muitakin samanlaisessa tilanteessa olevia lapsia,
- kirjaa lapsen kertomus.

Mikäli huolesi lapsen tilanteesta jää epämääräiseksi, keskustele lapsen tilanteesta työyhteisössäsi/esimiehesi kanssa. Arvioikaa huolenne astetta. Voit konsultoida anonyymisti lapsen tilanteesta esimerkiksi perheneuvolan työntekijää tai lastensuojelun sosiaalityöntekijää.

Selvitä asiaa lapsen vanhempien ja/tai huoltajien kanssa huomioiden perheenjäsenten turvallisuus. Kerro vanhemmille ja/tai huoltajille lastensuojeluilmoituksen tekemisestä.

Akuutissa tilanteessa

Jos lapsi joutuu vanhemman käyttämän väkivallan kohteeksi, tee asiasta viipymättä lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluviranomaisten tehtävänä on selvittää välittömän puuttumisen tarve ja arvioida lapsen turvallisuus kotona.

LIITE 5. Lapsen haastattelulomake

Päiväys _____

Haastattelija _____

Nimi _____

Sisarukset _____

Syntymäaika _____ ikä _____

Äiti _____

Isä _____

Päiväkoti / Koulu _____

Jos tunnet lapsen entuudestaan, lapsi voi keskustelun ohella piirtää perhekuvaan.

PERHE

Ketä kuuluu perheeseesi?

—

Ketä kaikkia teillä kotona asuu?

—

Kenen aikuisen kanssa sinusta on mukavin olla?

—

Jos sinulla on paha mieli, pelottaa tai huolestuttaa, niin kenen kanssa siitä voi puhua?

—

Onko joku aikuinen kenen kanssa et haluaisi olla?

—

KAVERIT

Onko sinulla kavereita? _____

Minkä nimisiä?

—

Mitä yleensä puuhaatte yhdessä?

—

Keneen kavereistasi luotat eniten?

PÄIVÄKOTI / KOULU

Mikä päiväkodissa / koulussa on mukavinta?

—

Mikä päiväkodissa / koulussa on tylsää?

HARRASTUKSET

RIITA JA VÄKIVALTATILANTEET

Kaikissa perheissä riidellään joskus. Minkälaisia riitoja teillä on?

—

Mitä sinä teet silloin, kun teillä riidellään?

—

Miltä sinusta tuntuu, kun teillä riidellään?

Mikä helpottaa oloasi / auttaa sinua silloin? (Mitä ajattelet/teet/tunnet, josta on apua)

Mistä ajattelet riitojen johtuvan?

Jotkut lapset ajattelevat, että riitely on heidän syytään: Oletko koskaan ajatellut niin?

Mistä voi tietää, että riita on alkamassa?

Lapseen kohdistuva väkivalta

Jos joskus teet kotona joitain kiellettyä tai jotakin menee rikki, niin mitä äiti / isä silloin tekevät?

Joskus aikuiset voivat satuttaa lapsia tai toisiaan. Onko teillä sattunut niin?

Joskus aikuiset koskettelevat lapsia niin, että se ei tunnu hyvältä. Onko sinulle koskaan käynyt niin?

Mikä on pelottavinta / surullisinta mitä sinulle on tapahtunut?

Mikä auttoi silloin?

—

Kenelle olet kertonut / voisit kertoa, että sinulle on sattunut sellaista?

—

—

Minäkäsitys

Jos _____ (ihminen, josta lapsi pitää/ johon luottaa) olisi tässä niin, mitä hän mahtaisi kertoa sinusta? Missä asioissa olet hyvä tai mikä sinussa on mukavaa?

—

Mikä on onnellisin aika, jonka muistat?

—

Nyt vaihdetaan rooleja. Nyt sinä voit kysyä minulta jotain.

—

Leikitään, että sinulla on käytössä kolme toivomusta. Voit toivoa mitä vain. Minkä asioiden sinä toivoisit muuttuvan? (Voit käyttää taikasauvaa tai taikakuulia)

LIITE 6. Väkivallan puheeksi ottaminen väkivallan käyttäjän kanssa

Nimi ja yhteystiedot

Kun väkivaltaa ei ole vielä voitu ottaa puheeksi, kysy väkivallan tekijältä:

Miten olet selittänyt itsellesi, että...

lastensuojeluilmoitus on tehty...

puolisosi on kertonut...

lapsesi on käyttäytynyt...

Kun kaikki tapahtunut on muiden syytä, kysy väkivallan tekijältä:

Onko omassa toiminnassasi mitään, minkä suhteen toivot muutosta?

Kun tekijän on vaikea nähdä tekojensa seurauksia muille, kysy väkivallan tekijältä:

Mikä omassa käytöksessäsi voi toisista olla pelottavaa?

Kun väkivalta on tapahtunut ja todettu, kysy väkivallan tekijältä:

Kun ajattelet tapahtunutta, missä vaiheessa olisit voinut vaikuttaa tapahtumien kulkuun omalla toiminnallasi?

Väkivallan vakavuutta kartoittavia kysymyksiä:

Joudutko usein umpikujatilanteisiin ihmisten kanssa?

Oletko käyttäytynyt väkivaltaisesti aikaisemmissa suhteissasi?

Onko poliisi käynyt kotonasi väkivaltilanteiden vuoksi?

Oletko ollut pidätettynä?

Onko sinulla tuomioita pahoinpitelyistä?

Kuvaa viimeistä väkivaltilannetta (milloin, missä ja mitä tapahtui?)

Kuvaa ensimmäistä väkivaltilannetta (minä vuonna, missä ja mitä tapahtui?)

Kuvaa pahinta väkivaltilannetta (milloin, missä ja mitä tapahtui?)

Ovatko väkivaltilanteet muuttuneet?

Minkälaista apua odotat?

Onko puolisosi/lapsesi avun piirissä?

Keneen väkivalta on kohdistunut? puolisoon lapsiin muihin ihmisiin

Millaista väkivaltaa olet käyttänyt?

☐ Fyysinen väkivalta	<u>Kyllä</u>	<u>Ei</u>	<u>Kuinka usein?</u>
- Lyöminen	☐	☐	_____
- Töniminen	☐	☐	_____
- Potkiminen	☐	☐	_____
- Hiuksista repiminen	☐	☐	_____
- Aseen käyttäminen	☐	☐	_____
- Muuta? _____	☐	☐	_____

Henkinen väkivalta

- Nimittely	☐	☐	_____
- Vähättely	☐	☐	_____
- Kontrollointi	☐	☐	_____
- Uhkailu	☐	☐	_____
- Tavaroiden rikkominen	☐	☐	_____

Seksuaalinen väkivalta

- Ahdistava lähentely	☐	☐	_____
- Seksiin pakottaminen	☐	☐	_____
- Raiskaus	☐	☐	_____

Taloudellinen väkivalta

- Rahankäytön kontrollointi	☐	☐	_____
- Työsaannin estäminen	☐	☐	_____
- Raha-asioista tietämättömänä pitäminen	☐	☐	_____

Lapsiin kohdistuva väkivalta

- Lasten fyysinen pahoinpitely	☐	☐	_____
- Lasten nimittely	☐	☐	_____
- Lasten uhkaaminen	☐	☐	_____

Lasten käyttö väkivallan välineenä

- Toisen vanhemman haukkuminen lasten kuullen	☐	☐	_____
- Uhkailu lasten vahingoittamisella	☐	☐	_____
- Tapaamisten väärinkäyttö	☐	☐	_____

Muu pelkoa tuottava toiminta

- Mikä? _____	☐	☐	_____
---------------	-----------------------	-----------------------	-------

LIITE 7. Turvallisuuksuunnitelma

Väkivallan kohde

- Mikä on hänen välitön turvan tarpeensa nyt, onko hänen parempi mennä turvakotiin/sairaalaan/ystävän luo vai voiko hän palata kotiin
- Onko tarpeen hakea lähestymiskieltoa
- Tarjoa hänelle uusintakäynti 1-3 päivän kuluttua
- Onko hänellä perheenjäseniä, sukulaisia tai ystäviä, keiden luokse voi mennä vaaran uhatessa
- Jos hän haluaa mennä kotiin, anna kirjallisesti tietoa turvakodista ja muista auttamispaikoista ja painota uusintakäynnin tarpeellisuutta
- Varmista että hänellä on poliisin ja yleinen hätänumero
- Jos hänellä on luotettava naapuri, ohjaa häntä tekemään sopimus tämän kanssa poliisin kutsumisesta tilanteissa, joissa uhri itse ei voi sitä tehdä (merkinantojärjestelmä)
- Anna hänelle myös tietoa juridisista seikoista (rikosilmoitus, tutkintaprosessi jne.)
- Ohjaa häntä pitämään tällainen informaatio turvallisessa paikassa niin, ettei väkivallantekijä sitä löydä
- Käy uhrin kanssa pakotiet kodista hätätilanteessa
- Käy läpi keinot suojata itseä pahoinpitelytilanteessa (pään, vatsan alueen suojaaminen käsillä)
- Ohjaa uhria ennakoimaan vaaratilanteita ja lähtemään kodista ennen pahoinpitelytilannetta, jos mahdollista
- Ohjaa uhria pitämään turvalaukku valmiina: laukussa tulisi olla avaimet, rahaa, tärkeitä puhelinnumeroita, passi, pankki- ja luottokortit, reseptit, varavaatteita jne. (auton kolmannet avaimet)
- Turvalaukku voi säilyttää myös ystävän/omaisen luona
- Ohjaa uhria hankkimaan oma salainen pankkitili, jonne hän voi tallentaa mahdollisuuksien mukaan rahaa äkillistä tarpeita ja tulevaisuutta varten
- Painota fyysinen/seksuaalinen väkivallan kohteelle välittömän lääkarissäkäynnin ja asiakirjamerkintöjen merkitystä (rikoksen tutkinta, lähestymiskielto)

Lapset

- Vaarasta kerrotaan lapsille avoimesti
- Ohjataan pakotiet ja kerrotaan paikat mihin voi mennä
- Opetetaan puhelinnumerot mihin voi soittaa

Väkivallan tekijä

- Itsetuhoriskin arviointi ja siihen liittyvät tarkistukset (riskitilanteessa yhteys vähintään kerran päivässä)
- Omaisuuden tuhoamisen estäminen
- Hänelle kerrotaan paikat joista saa apua kriisitilanteissa (turvakoti, terveyskeskus, psykiatria)
- Selvitetään avun hakemismahdollisuudet ystäviltä ja sukulaisilta
- Hallinnan opettaminen (esim. time out ja väkivallan ennakointi ja avun hakeminen)

Lähde: Tavoitteena uhrin turvallisuus: Sirkka Perttu ja Marie Rautava 2002

Turvasuunnitelma

Nuoret

Kun kotona on tappelua ja väkivaltaa, sinusta voi tuntua pahalta ja sinua alkaa ehkä pelottaa.

Mitä voit silloin tehdä, että olosi tuntuisi paremmalta?

Mikä paikka kotona tuntuu turvalliselta?

Kenelle voit soittaa? Mikä hänen puhelinnumerossa on?

Onko sinulla sellainen naapuri tai ystävä, jonka luokse voit mennä? Kuka?

Ota selvää asuinpaikkakuntasi nuoria auttavista palveluista.

Lähde: Copyright 2007 Ensi- ja turvakotien liitto ry. [WWW-toteutus Sitefactory Oy, powered by SiteCore.](#), [Nettiturvakoti](#)

Turvasuunnitelma väkivallan kohteeksi joutuvalle

- Mikä on kotisi turvallisin huone? Huoneessa ei saa olla vaarallisia välineitä tai teräaseita ja sieltä täytyy olla pakotie ulos. Tee tästä huoneesta oma turvapaikkasi, jonne vetäydyt aina tilanteen niin vaatiessa.
- Kenelle voisit soittaa ja kertoa tilanteesta? Onko sinulla sellaisia ystäviä, naapureita, sukulaisia tai muita henkilöitä, joille voit soittaa silloin kun tarvitset apua?
- Onko sinulla sellaisia naapureita, ystäviä tai muita henkilöitä, joiden luo voit mennä vaikka soittamatta jos tilanne niin vaatii?
- Ota selvää asuinpaikkakuntasi palveluista. Onko paikkakunnallasi turvakotia tai muuta ammatillista apupaikkaa, jonne voit mennä?

Tärkeitä puhelinnumeroita:

Yleinen hätänumero 112

Poliisi 112

Lasten auttava puhelin 0800 120 400

Lähde: Nettiturvakoti

LIITE 8. Ohjeita tulkkipalvelujen käytöstä

Tulkki kannattaa tilata tulkinvälittäjältä hyvissä ajoin, mieluiten tehtäessä ajanvarausta asiakkaalle. Tilaa aina tulkki, jos et ole varma asiakkaan suomenkielen taidosta.

Jotta tulkkaus onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla, kerro tulkinvälittäjälle:

- tulkkauskieli
- päivämäärä ja kellonaika mistä mihin (varaa noin kaksinkertainen aika yksikieliseen keskusteluun verrattuna)
- tulkkauspaikka ja käyntiosoite (rappu, kerros, huone)
- tulkkiä käyttävän viranomaisen nimi
- tilaajan nimi ja puhelinnumero
- asiakkaan nimi (esteellisyys, laskutus)
- asiakkaan oleskeluluvan status (pakolainen, turvapaikanhakija, paluumuuttaja jne)
- tulkkauksen aihe (Toimita tulkkipalveluun tarvittaessa etukäteismateriaalia, jotta tulkki voi valmistautua tulkkaukseen.)
- tarvitaanko tulkiksi nimenomaan nais- tai miestulkki
- laskutusosoite

Ota heti yhteyttä tulkinvälitykseen, mikäli varattu aika muuttuu tai peruuntuu. Samana päivänä perutut tai käyttämättä jääneet tulkkaukset laskutetaan tilaajalta.

Tee kaikki tilaukset ja peruutukset tulkkipalveluun, ei suoraan tulkille!

Näin toimit tulkin kanssa:

- Tilaa aina tulkki, jos et ole varma, onko asiakkaasi suomenkielen taito riittävä myös monimutkaisten asioiden, esimerkiksi lääkärisssä käyntien, hoitamiseen.
- Käytä tulkkiä vain ammattitulkkiä, älä asiakkaasi aviopuolisoa, sukulaista, tuttavaa äläkä koskaan lasta.
- Tulkki ei osallistu keskusteluun vaan tekee osapuolten välisen keskustelun mahdolliseksi. Hän ei esiinny puolestapuhujana tai ylimääräisenä virkamiehenä.
- Tulkki tulkaa kaiken viranomaisen ja asiakkaan välisen keskustelun. Tulkki ei lisää mitään tai jätä mitään pois. Hän on täysin puolueeton ja ehdottomasti vaitiolovelvollinen.
- Käänny asiakkaan puoleen puhuessasi aivan kuin tekisit ilman tulkkiä.
- Jaksota puheesi ja pidä taukoja, jotta tulkki ehtii tulkata sanomasi.
- Vältä ammattislangia ja murteita
- Anna tulkin kysyä, jos hän ei ole kuullut tai ymmärtänyt jotakin
- Anna tulkin rauhassa tulkata loppuun asti.
- Tulkki voi tehdä omia tulkkausta helpottavia muistiinpanoja, jotka hän hävittää tulkkauksen jälkeen.
- Jos tulkki on tulkkaamassa useamman tunnin, pidä kerran tunnissa noin 10 minuutin tauko. Muista, että koko päivän kestävässä tulkkauksissa tulkki tarvitsee ruoka- ja kahvi-tauon.
- Noudata sovittua tulkkausaikaa, koska tulkki ei voi yleensä viipyä varatun ajan yli.

Käyttämällä tulkkipalvelua varmistat, että asiat tulevat välitetyksi oikein. Muista, että viranomaisen voi tilata tulkin, vaikka maahanmuuttaja-asiakas ei katsoisikaan sitä tarpeelliseksi.

YHTEYSTIETOJA:

Pohjanmaan tulkkikeskus, Korsholmanpuistikko 6-8, rakennus 23, 65100 Vaasa, puh. (06) 325 2941/tulkkivälitys, fax. (06) 325 2946

Suomen tulkkien ja kääntäjien liitto, Museokatu 9 B 23, 00100 Helsinki, puh. (09) 445 927, fax. (09)-445 937

Seinäjoen tulkkikeskus
Koulukatu 22 A 60100 Seinäjoki
tulkkikeskus@eskoo.fi
Viittomakielen tulkit, tilaukset 040 – 8420839
Puhevammaisten tulkit, tilaukset 06 – 2169 659

Poliisi/Ulkomaalaisasiat / Permits and licences for foreigners
- Oleskeluoikeuden rekisteröinti, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat,
- Registration, residence permit and citizenship applications
puh/tel: 071 8747413,
Seinäjoen kihlakunnan poliisilaitos
Kirkkokatu 8 B, PL 108, 60101 Seinäjoki
puh/tel: 071 874 0391, faksi/fax 071 874 7414 www.poliisi.fi

Lähteet:

Pohjois-Suomen tulkkipalvelu (<http://www.ouka.fi/tulkkipalvelu/>)

Työministeriön ohje 17.1.2005, Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden kielipalvelujen järjestäminen ja kustannusten korvaaminen)

LIITE 9. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta

Otteista teoksesta: (Kyllönen-Saarnio ja Nurmi 2005): Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Oppaita 2005:15.

Järjestä kysymiseen sopiva tilanne

Keskity kysymiseen ja kuuntelemiseen pyrkien katsekontaktiin. Vältä paperitöiden tekemistä samanaikaisesti. Kiinnitä huomiota myös omaan ja asiakkaan nonverbaaliseen viestintään. Istu asiakkaan tasolla tai häntä alempana, vältä myös muuten uhkaavaksi tai pelottavaksi koettuja asentoja. Esitä väkivaltaan liittyviä kysymyksiä vain kahden kesken, rauhallisessa tilassa. Väkivallasta ei saa kysyä puolison tai muun saattajan läsnä ollessa. Saattajan läsnäolo voi vaarantaa naisen tai lasten turvallisuuden.

Esitä konkreettisia kysymyksiä.

On tärkeää puhua väkivallasta konkreettisten tekojen kautta, lyömisestä, tönimisestä, tukistamisesta, toistuvasta huutamisesta, halventavasta nimittelystä, seksiin pakottamisesta, kotiin telkeämisestä ja rahattomana pitämisestä. Tämä on tarpeen muun muassa väkivalta-käsitteen kulttuurisidonnaisen määrittelyn takia. Erilaiset määrittelyt tai sanat voivat johtaa väkivallan vähätelyyn.

Kysy oma-aloitteisesti, myötätuntoisella tavalla. Puhumalla väkivallasta suoraan osoitat, että väkivallasta saa puhua kuten muistakin asioista. Ymmärtävällä ja hyväksyvällä asenteellasi ilmaiset kunnioittavasi häntä.

Ohjeita väkivallasta kysymiseen

Monikulttuurisissa perheissä ja maahanmuuttajaperheissä mies tai muu perheenjäsen on usein naisen seurana, saattajana tai tulkkina. Jos mies on paikalla, pyydä häntä kohteliaasti poistumaan hetkeksi. Jos et voi kysyä väkivallasta, kirjaa kuitenkin mahdollinen epäilysi. Silloin asiaan voidaan mahdollisesti puuttua nopeasti jossakin toisessa yksikössä. Tarvittaessa sovi uusi tapaaminen naisen kanssa, kerro että hankit seuraavalle kerralle ammattitulkkin. Voit perustella sitä saattajan näkökulmasta: *'Silloin saattajan ei tarvitse vaivautua.'*

Muista eri kulttuurien kommunikaatiotapojen erot.

Eri kulttuureihin kuuluvien kommunikaatioerojen vuoksi aihetta on hyvä lähestyä epäsuorasti. Keskustele aluksi muista asioista ja johdata keskustelu vähitellen väkivallasta kysymiseen.

- Esimerkiksi: *'Tiedän, että naisilla voi olla monenlaisia ongelmia kotona...'*

Käytä tarvittaessa tulkkia.

Varaa mahdolliselle jatkokeskustelulle riittävästi aikaa.

Jos asiakas epäröi

Jos asiakas vaikuttaa haluttomalta vastaamaan tai epäröi vastaamista, pyri rohkaisemaan häntä esimerkiksi korostamalla asiakassuhteen luottamuksellisuutta.

Voit myös kysyä: *'Pelottaako sinua kertoa näistä asioista?'*

Vaikeudet vastaamisessa

Jos asiakkaan on vaikea vastata, käytä kysymyksiä, joihin voi vastata *kyllä* tai *ei*.

Naisen on aluksi helpompi vastata näihin.

LIITE 10. Potilaan suostumus salassa pidettävien potilastietojen luovuttamisesta

(Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.2002/785 13 §)

Potilastietojani saa luovuttaa seuraavin ehdoin:

Kenelle:	Mitä tietoja:	Missä tilanteessa:

Minulle on kerrottu terveydenhuollon henkilöstön salassapitovelvollisuudesta ja tilanteista, joissa salassapitovelvollisuus voi väistyä. Annan suostumukseni sille, että yllämainituissa tilanteissa tietojani saa salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa pahoinpitelyepäilyn selvittämiseksi.

Minulle on kerrottu, että minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni syytä ilmoittamatta.

Tätä sitoumusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta.

Paikka ja aika:

_____ / _____

LIITE 11. Asiakkaan suostumus salassa pidettävien asiakastietojen luovuttamisesta

(L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 16, 17 ja 18 §)

Asiakastietojani saa luovuttaa seuraavin ehdoin:

Kenelle:

Mitä tietoja:

Missä tilanteissa:

Kenelle:	Mitä tietoja:	Missä tilanteissa:

Minulle on kerrottu sosiaalihuollon henkilöstön salassapitovelvollisuudesta ja tilanteista, joissa salassapitovelvollisuus voi väistyä. Annan suostumukseni sille, että yllämainituissa tilanteissa tietojani saa salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa sosiaalihuollon palveluiden selvittämiseksi.

Minulle on kerrottu, että minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni syytä ilmoittamatta.

Tätä sitoumusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta.

Paikka ja aika

_____ / _____

SUUPOHJAN SEUTUKUNNAN TOIMINTAMALLI

LUKIJALLE

Tämän seutukuntakohtaisen käsikirjan tarkoituksena on auttaa lapsia, nuoria ja aikuisia kohtaavia työntekijöitä tunnistamaan kaltoin kohtelua mahdollisimman varhain, puuttumaan siihen ja saattamaan asian selvittely toimivaltaisille viranomaisille sekä ohjaamaan asiakas tarvittavien tutkimusten ja hoidon piiriin. Toimintamallin tavoitteena on osaltaan edistää kaikkien hyvinvointia ja ehkäistä kaltoin kohtelua ja ongelmien kasvamista.

Kauhajoen kaupungin perusturvalautakunta nimesi 29.1.2008 seutukunnallisen väkivallan ehkäisytyöryhmän työstämään väkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaa. Työryhmän kokoonpano:

Perheneuvola: Marja Virolainen, psykologi
Poliisitoimi: Hannu Haapala, rikoskomisario
Sosiaalitoimi: Merja Latvala, sosiaalityöntekijä
Terveystieteiden neuvola: Seija Haavisto, neuvolan osastonhoitaja
Päihdehuolto: Eero Lakari, päihdetyöntekijä
Lastensuojelun ja perhetyön kehittämishanke: Paula Uusi-Hakala ja Katri-Helena Santala
Ensi- ja turvakotiyhdistys, toiminnanjohtaja
Lisäksi ryhmään kutsuttiin edustus Isojoelta, Karijoelta ja Teuvalta.

Väkivallan ehkäisytyön yhdyshenkilöksi perusturvalautakunta nimesi osastonhoitaja Seija Haaviston.

Työryhmä on kutsunut työskentelyyn mukaan toimijoita varhaiskasvatuksesta, nuorisotoimesta ja seurakunnasta. Työryhmä on kokoontunut ajalla 4.6.2008 – 31.8.2009 kuusi kertaa. Työryhmä on työstänyt toimialakohtaiset toimintaohjeet käsikirjaan.

Työryhmä on kokenut työskentelyn aiheen äärellä erittäin tärkeäksi ja katsoo, että työryhmän toiminta tulisi vakinaistaa, että voidaan seurata ja edistää lähisuhte- ja perheväkivallan ehkäisemisen moniammatillista yhteistyötä seutukunnassa ja tuoda esille kehittämis- ja koulutustarpeita.

Toivomme, että käsikirja olisi mahdollisimman monen työntekijän käytettävissä nopeasti ja helposti. Tämän vuoksi käsikirja on tallennettu sähköisessä muodossa Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän verkkosivuille, osoite <http://www.llky.fi/>.

Työryhmän puolesta Kauhajoella 31.8.2009

Seija Haavisto Katri-Helena Santala ja Paula Uusi-Hakala
Neuvolan osastonhoitaja Lastensuojelun avohuollon ja perhetyön kehittämisyksikköhanke

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Perusterveydenhuolto

- terveyskeskus, neuvola, kouluterveydenhuolto

Asia	Toimintaohje	Yhteystiedot
Huoli lapsen kaltoin- kohtelusta	<p>Osoo epäillä ja laita vireille. Epäily: - lapsi kertoo asiasta - lapsen saattajalla on epäily tai tietoja hyväksikäytöstä - lapsella on tyypillisiä pahoinpitelyvammoja - lapsella on kaltoinkohteluun viittaavia oireita</p> <p>Huomioi perheväkivaltatilanteessa paikalla olevat lapset vaikka väkivalta ei olisi kohdistunutkaan heihin.</p> <p>Vanhempien päihde- ja mielen-terveysongelmissa ja perheväkivaltatilanteissa tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus.</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003</p> <p>Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488</p> <p>Teuva: 040 533 7758 050 386 4653</p> <p>Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701</p> <p>Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112</p>
Alkukartoitus Lapsen saattajan haastattelu pahoinpitely- epäilyssä	<p>Arvioi pahoinpitelytapauksissa lapsen oireet ja kuinka vahva epäily kaltoinkohtelu on. Onko kyse seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja koska mahdollisesti alkanut.</p> <p>On tärkeää, että lapsi ei haastattelun aikana ole samassa huoneessa, etteivät aikuisten käsitykset vaikuttaisi lapsen mielikuviiin.</p> <p>Millaisiin havaintoihin ja päätelyyn epäilyn herääminen perustuu? (miksi epäilet?) Onko lapsen elämässä ollut äskettäin jotain merkittäviä tapah-</p>	

<p>Keskustelu lapsen kanssa pahoinpitelyepäilyssä</p>	<p>tumia tai muutoksia? Olellaisia tietoja ovat myös otaksutun pahoinpitelyn ajankoh- ta ja muut olosuhteet, kuten lap- sen huoltotilanne ja merkittävien aikuisten keskinäiset suhteet. Kuka aikuinen on ensimmäisenä tullut ajatelleeksi pahoinpitelyn tai hyväksikäytön mahdollisuut- ta?</p> <p>Kuullaan lapsen kertomus ja hän- nen oma käsityksensä oirei- den/vammojen syistä. Tällöin lapselle voidaan esittää ainoas- taan avoimia kysymyksiä. Lap- sen kertoma ja esitetyt kysymyk- set kirjataan sanatarkasti.</p>	
<p>Saattajan haastattelu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyssä</p> <p>Keskustelu lapsen kanssa seksuaalisen hyväksikäytön epäilyssä</p> <p>Viranomaisyhteistyö</p>	<p>Miten epäily on syntynyt? Lapsen spontaani kerto- mus/käytös/oireet/löydökset. Tapahtuman ajankohta ja paikka, epäilty tekijä? Onko lapsi turvattu? Onko rikosilmoitus tehty? Opastetaan saattaja/vanhemmat olemaan puhumatta/kyselemättä lapselta asiasta ennen poliisin tutkintaa.</p> <p>Huom. Lapsen kanssa puhutaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä ainoastaan, jos hän ottaa spon- taanisti asian puheeksi.</p> <p>Lapsen kertoma ja esitetyt kysy- mykset kirjataan sanatarkasti.</p> <p>Jos epäily kaltoinkohtelusta on epävarma: - työntekijä voi ottaa yhteyttä lastensuojelun työntekijään ja keskustella huolestaan hänen kanssaan. Konsultoinnin voi teh- dä yleisluontoisenakin. - perustasolla työskentelevien terveydenhuollon ammattilaisten keskinäinen konsultaatio ja yh- teistyö on erittäin tärkeää.</p> <p>Tiedonsiirto lasta tapaaville muil- le työntekijöille auttaa kokonaisti- lanteen hahmottamista ja var- haista puuttumista.</p>	<p>Poliisin vaihde virka-aikana puh. 071 874 0391</p> <p>Poliisi virka-ajan ulkopuolella puh. 112</p> <p>Lapsiperheiden sosiaali- työntekijät , puhelinnumerot etusivulla</p> <p>Virka-ajan ulkopuolella sosiaali- päivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112</p>

	Jos lapsen oireet ja löydökset ovat hyvin epämääräisiä ja lieviä, on hyvä ottaa aikalisä ja järjestää oma seuranta eikä unohtaa epäilyä. Lapsen kannalta on tuhoisaa, jos asiaan ei puututa, ja kaltoinkohtelu on todellista.	
Lääkärin tekemä lapsen somaattinen tutkimus ja erikoissairaanhoitoon lähettäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsen statuslöydökset: - kirjataan tarkasti - valokuvataan, mielellään ilman salamaa - mustelmien, nirhaumien ja haavaumien koko ja sijainti 	Lääkäripäivystys virka-aikana klo 8-16 Isojoki: 06 2413 5700 Karjoki: 06 2413 5959 Kauhajoki: 06 2413 3220 06 2413 3221 Teuva: 06 2413 4500 Kaikki kunnat: Klo 16 – 22 ja viikonloppuisin 2413 3300
Ravistellun vauvan oireyhtymä	<ul style="list-style-type: none"> - Muista myös ravistellun vauvan oireyhtymä, jonka oireet ovat moninaiset: oksentelu, itkuisuus, huono syöminen, tajunnan tason häiriöt, hengityskatkokset, kohta-uisoireet ja jäykistely - Pahoinpitelyepäilyissä lapsi lähetetään päivystyksenä Seinäjoen keskussairaalan lastentautien poliklinikalle ja kannattaa soittaa lastentautien päivystäjälle 	Muuna aikana 112 Seinäjoen keskussairaala lastenpoliklinikan päivystys: 06 4154 111
Lääkärin vastaanotolla Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön somaattinen tutkiminen	<p>Lapselle ei tehdä gynekologista tutkimusta perusterveydenhuollossa</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle 72 tuntia oletetusta hyväksikäytöstä: heti päivystyslähete Seks:n lastenpäivystykseen. Soita lasten päivystäjälle - yli 72 tuntia oletetusta hyväksikäytöstä: 1- kiireellinen lähete lastentautien/naistentautien pkl:lle, mikäli lapsen kotiin päättäminen on turvallista. Soita lastentautien päivystykseen - Mikäli lapsen tutkiminen /hoitaminen on kuitenkin välttämätöntä, noudata tarkkaan poliisin Raiskauspaketin ohjeita, jos oletetusta hyväksikäytöstä on alle 72 tuntia . Kun aikaa on kulunut enemmän, ei lapsen vartalolta tarvitse enää kerätä oikeuslääketieteellisiä näytteitä. 	Poliisi: 071 874 0391 Poliisi virka-ajan ulkopuolella p. 112

<p>Saattajalle kertominen</p>	<p>- Jos on epäselvyyttä näytteiden otosta, ota yhteyttä poliisin tekniseen tutkijaan akuuttitutkimustilanteessa</p> <p>On sovittu, että pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön epäilyä ei kerrota saattajille, vaan perustellaan lähettämisen tärkeys esim. lisätutkimusten tai hoidon tarpeella. Näin pyritään varmistamaan lapsen turvallisuus. Jos vanhemmat kieltäytyvät viemästä lasta tarpeellisiin lisätutkimuksiin ja hoitoon, kannattaa ottaa yhteys sosiaalityöntekijään. Joskus myös kiireellinen huostaanotto saattaa tulla kyseeseen.</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät, puhelinnumerot etusivulla Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112</p>
<p>Havaintojen kirjaaminen</p>	<p>Esitiedot ja havainnot on kirjattava tarkasti ja yksityiskohtaisesti sairauskertomukseen.</p>	
<p>Sairauskertomuskopiot</p>	<p>Esitutinnan alaisista kertomuksista ei saa antaa kopioita vanhemmille eikä löydöksistä saa kertoa vanhemmille/saattajalle tai lapselle</p>	
<p>Lastensuojeluilmoitus (ohjekirjan liitteenä)</p>	<p>Jos on syytä epäillä lapsen kaltoinkohtelua, työntekijä tekee lastensuojeluilmoituksen. Sosiaalityöntekijä tekee tarvittaessa asiasta tutkintapyyntöä poliisille.</p> <p>Lastensuojeluilmoitusta tehtäessä otetaan yhteys potilaan tai hänen perheensä asuinalueen sosiaalityöntekijään.</p> <p>Päivystysaikana yhteys otetaan 112 sosiaalipäivystys.</p> <p>Lastensuojeluilmoitus tehdään aina kaltoinkohtelu epäilyissä, myös silloin kun lapsi lähetetään Seks:iin, sillä joskus saattajat jättävät viemättä lapsen lisätutkimuksiin.</p> <p>Ilmoituksen tekemisen yhteydessä voidaan sopia mahdollisesta yhteistyöstä tilanteen jatkoselvityksessä (esim. th:n ja sos.tt:n yhteinen kotikäynti tai neuvottelu).</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät, puhelinnumerot etusivulla</p> <p>Kirjallinen lastensuojeluilmoitus lähetetään osoitteeseen: Suupohjan peruspalveluliikelaitokuntayhtymä/Lastensuojelu – sosiaalityöntekijä</p> <ul style="list-style-type: none"> - PL 100 61801 Kauhajoki - Kristiinantie 3 64350 Karijoki - PL 25 64701 Teuva - Teollisuustie 1 A 64900 Isojoki <p>Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112</p>

Seuranta ja jatkoselvitys muiden yhteistyökumppaneiden kanssa	Arvioidaan lapsen jatkohoidon tarve. Mikäli lapsella on psyykkistä oireilua, joka ei perustasolla selviä tai helpota, ohjataan lapsi jatkotutkimuksiin yhteistyökumppaneille, mm. perheneuvolaan ja Seks:n lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian klinikoille. Tutkinan ollessa kesken pitää lapsen hoitoon liittyvistä kysymyksistä keskustella tutkintaa johtavan poliisin kanssa.	
--	--	--

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Varhaiskasvatus (päivähoito ja esiopetus)

Lasten hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kaikille päivähoitossa ja esiopetuksessa työskenteleville kasvattajille, joiden toiminnassa on tärkeää myönteinen asenne, välittämisen ilmapiiri ja puheeksi ottamisen valmiudet. Varhaiskasvatuksessa lasten vanhemmat ja kasvattajat toimivat kasvatuskumppaneina ja sitoutuvat toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toisten kunnioittamista.

Kauhajoen varhaiskasvatusikäisten lasten tueksi on perustettu verkostotyöryhmä LASSO, jossa on mukana lapsen kanssa työskentelevät henkilöt eri sektoreilta (varhaiskasvatus, lasten neuvola, perhetyö, sosiaalityö, kuntoutusohjaaja, perheneuvola sekä muu tarvittava taho).

Kouluilla toimivat esiopetusryhmät kuuluvat koulujen oppilashuoltoryhmään, johon kuuluvat esiopettajan, luokanopettajan ja koulunjohtajan lisäksi lapsen kanssa työskentelevät henkilöt eri sektoreilta (kouluterveydenhuolto, perheneuvola, erityisopettaja, koulukuraattori sekä muu tarvittava taho).

Asia	Toimintaohje/Kauhajoen varhaiskasvatus	Yhteystiedot
Ennalta ehkäisevä toiminta	Kaikille lapsille laaditaan yhdessä vanhempien kanssa lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, Lapsen vasu. Jokaisen palvelun piirissä olevan lapsen vanhempien kanssa käydään kasvatuskeskustelut vähintään kerran vuodessa. Aikuisten luoma lasta kunnioittava, kannustava ja turvallinen ilmapiiri rohkaisee lasta kertoamaan tunteitaan, toiveitaan ja omia asioitaan. Aikuisten ja lasten välinen avoin vuorovaikutus auttaa vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa ja havaitsemisessa. Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää pyritään ennaltaehkäisemään suunnitelmallisesti.	
Pieni huoli lasten kaltoin kohtelusta herää	Lapsen kertomiin asioihin on syytä suhtautua vakavasti, mutta kuitenkin on välttämätöntä aina arvioida tietojen luotettavuus. On tärkeää kirjoittaa heti muistiin sanatarkasti, mitä lapsi on kertonut, ja myös se, mitä häneltä on kysytty. Lapsen auttamisen ja tapauksen selvittämisen	

	<p>kannalta on olennaista, että henkilö, joka havaitsee ongelman tai on huolissaan lapsesta, ottaa huolen puheeksi. Tilanteesta keskustellaan kasvattajatiimin ja esimiehen sekä vanhempien kanssa.</p> <p>Lapsen käytöstä havainnoidaan ja huomiot kirjataan 1-2 viikon ajan, jonka jälkeen keskustellaan kasvattajatiimin ja esimiehen kanssa.</p> <p>Huoltajille tietoa Jos seurannan jälkeen tilanne jatkuu samana tai pahenee, keskustellaan vanhempien kanssa huolestuttavista huomioista, ei epäilyistä.</p> <p>Konsultaatioapua Konsultaatioapua pyydetään tarvittaessa kiertävältä erityislastentarhanopettajalta, lasten neuvolasta, perheneuvolasta tai sosiaalityöntekijältä.</p> <p>Verkostopalaveri Huoli otetaan puheeksi Lasso-verkostopalaverissa. Koulujen esiopetuksessa olevan lapsen osalta neuvottelu käydään esiopetuksen oppilashuoltoryhmässä tai tarvittaessa Lasso-verkostopalaverissa. Neuvottelussa kootaan yhteen eri tahojen havainnot ja arvioidaan, onko aihetta jatkotoimenpiteisiin. Mikäli tilanne sitä vaatii, sovitaan, kuka ottaa vastuun asian eteenpäin viemisestä. Tarvittaessa laaditaan lapselle varhaisen/erityisen tuen suunnitelma.</p> <p>Lastensuojeluilmoitus Herännyt huoli lapsen hyvinvoinnin laiminlyönnistä on peruste lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Ilmoituksen teko-ohjeet sivulla 53.</p> <p>Jatkotoimenpiteet Kasvatuskumppanuutta vahvistetaan huoltajien sekä lastensuojelun, perhetyön tms. kanssa. Varhaiskasvatuksen kasvattajatyötiimin konsultaatio, työnohjaus ja muut tarvittavat jatkotoimenpiteet.</p>	<p>Erityislastentarhanopettaja p. 043 8200076</p> <p>Lasten neuvola p. 06 2413 3360</p> <p>Perheneuvola p. 06 2413 2560</p> <p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003</p> <p>Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112</p> <p>Poliisin vaihde virka-aikana puh. 071 874 0391</p> <p>Poliisi virka-ajan ulkopuolella puh. 112</p> <p>Lastensuojeluilmoitus www.sosiaaliportti.fi</p>
<p>Suuri huoli lapsen kaltoin kohtelusta</p>	<p>Lapsen laiminlyönnin, pahoinpitelyn tai seksuaalisen hyväksikäytön epäily voi herätä joko lapsen kertomuksesta, lapsen fyysisistä ja/tai psyykkisistä oireista tai läheisten aikuisten esille ottamasta huolesta.</p> <p>Kirjataan tarkasti muistiin omat havainnot, mitä lapsi tai vanhempi kertoo ja mitä kysymyksiä</p>	

	<p>heille esitetään.</p> <p>Työn jako Mikäli kysymys ei ole akuutista tilanteesta, sovi- taan työnjaosta kasvattajatiimin ja esimiehen kanssa. Akuutissa tilanteessa otetaan yhteys lapsiper- heiden sosiaalityöntekijään tai poliisiin sekä virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystykseen.</p> <p>Lastensuojeluilmoitus Tehdään viipymättä lastensuojeluilmoitus omal- la nimellä sosiaaliviranomaiselle. Ilmoituksen teko-ohjeet sivulla 47</p> <p>Huoltajille tietoa Sosiaalityöntekijän kanssa sovitaan, miten tieto lastensuojeluilmoituksesta ja sen sisällöstä välitetään huoltajille.</p> <p>Jatkotoimenpiteet Kasvatuskumppanuutta vahvistetaan huoltajien sekä lastensuojelun, perhetyön tms. kanssa. Varhaiskasvatuksen kasvattajatiimin kriisikon- sultaatio, työnohjaus ja muut jatkotoimenpiteet. Viranomaisyhteistyötä jatketaan tarvittaessa.</p>	
--	---	--

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma
 Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
 Isojoki, Karijoki, Kauhajoki, Teuva

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Suupohjan peruspalveluliikelaitoksen perhetyö ja lastensuojelun perheterapia

Asia	Toimintaohje	Yhteystiedot
Huoli herää oma havainto tai asiakas kertoo	<ul style="list-style-type: none"> - kuuntele ja kirjaa asiat - ota asia puheeksi lapsen ja vanhempien kanssa erikseen - selvitä faktat - kerro perheelle, että olet asian tiimoilta yhteydessä lastensuojelun sosiaalityöntekijään 	
Ota yhteyttä	<ul style="list-style-type: none"> - keskustele havainnoistasi esimiehesi kanssa - keskustele asiasta perheen sosiaalityöntekijän kanssa, pyydä konsultaatiota 	<p>Perhetyö Kauhajoki: 040 5492 166</p> <p>Lastensuojelun perheterapeutti: 040-162 1177</p>
Lastensuojeluilmoitus	- perhetyöntekijä velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen havaitsemastaan lastensuojelullisesta huolesta	<p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät</p> <p>Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003</p> <p>Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488</p> <p>Teuva: 040 533 7758 050 386 4653</p> <p>Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701</p> <p>Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivys-</p>

		tys hätäkeskuksen kautta puh. 112
Auta perhettä	- tilanteesta riippuen ole perheen tukena, mene mukaan lääkäriin tai auta muissa toimissa/ yhteydenotoissa	
Asian käsittely	- ole lapsen ja vanhempien tukena ja turvana kriisin keskellä, muista arkirutiinit - hae tarvittaessa itsellesi konsultaatiota/ työnohjausta	
Akuutti tilanne	- jos perheessä on väkivaltatilanne päällä, ole heti yhteydessä poliisiin - tee lastensuojeluilmoitus	poliisi puh. 112 Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Perheneuvola

Asia	Toimintaohje	Yhteystiedot
ENNALTA-EHKÄISY	<p>Vanhemmuuden tukeminen ohjannalla ja hoidollisin menetelmin.</p> <p>Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, tässä pikkulapsipsykiatrian konsultaatio.</p>	<p>Perheneuvolan työryhmä.</p> <p>Lastenneuvola Kauhajoki 2413 3360 Isojoki 2413 5761 Karijoki 268 0138 Teuva 2413 4620</p> <p>Pikkulapsipsykiatrian poliklinikka 06 4153 175</p>
<p>VÄKIVALLAN EPÄILY Lapsi kertoo pahoinpitelystä</p> <p>Aikuinen kertoo lapseen kohdistuvasta pahoinpitelystä.</p>	<p>Kuuntelu ja kirjaaminen. Asian puheeksi ottaminen vanhempien kanssa. Yhteys lastensuojeluun.</p> <p>Akuutissa tilanteessa yhteys terveyskeskuslääkäriin.</p> <p>Ohjaus poliisiin, rikosilmoitus.</p>	<p>Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003 Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488 Teuva: 040 533 7758 050 386 4653 Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701</p> <p>Poliisin vaihde virka-aikana puh. 071 874 0391</p> <p>Poliisi virka-ajan ulkopuolella puh. 112</p>
VÄKIVALLAN EPÄILY Perheväkivalta, aikuiseen kohdistuva.	<p>Ohjaus terveyskeskuslääkäriin.</p> <p>Jos perheessä lapsia, ilmoitus lastensuojeluun. Tieto turvakodista.</p> <p>Tietoa päihdetyöntekijän palveluista.</p>	<p>Lääkäripäivystys virka-aikana klo 8-16 Isojoki: 06 2413 5700 Karijoki: 06 2413 4500 Kauhajoki:</p>

		06 2413 3220 06 2413 3221 Teuva: 06 2413 4500 Turvakoti 050 4052136 Päihdehuollon ohjaja 040 7360280
JATKO- TYÖSKENTELEY	Väkivaltaa kokeneen lapsen/vanhemman/perheen tuki ja hoito.	Perheneuvola 06 2413 2560 EPSH last.psyk.poliklinikka 06 4154 374 last.psyk.osasto 06 4154 629 Tkpsykologi Kauhajoki 06 2413 360 Teuva 06 2413 4620

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Nuorisotyö (Nuorisotilat, Nuorisotoiminta ja – tapahtumat)

Asia	Toimintaohje	Yhteystiedot
HUOLI LAPSEN KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ	Kirjataan havainnot tarkasti ylös Kirjataan mitä lapsi/nuori on kertonut (hänen sanoillaan) ja mitä työntekijä on häneltä kysynyt Kerrotaan havainnoista aina työparille/työtiimille	Työntekijä, jolle huoli lapsen hyvinvoinnista on herännyt kirjaa ja raportoi
Jatkotoimien pohdinta	Pohditaan omassa yksikössä jatkotoimia Keskustelu työparin ja tiimin kanssa Arvioidaan lastensuojeluilmoituksen tarvetta Pyydetään tarvittaessa konsultaatioapua yhteistyökumppaneilta Tarvittaessa yhteys lapsen vanhempiin	Työntekijä Tiimi
Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	Työntekijällä on velvollisuus ilmoittaa lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä Otetaan yhteys oman kunnan sosiaalityöntekijään, sosiaalipäivystykseen, tai poliisiin Yhteys lapsen vanhempiin	Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003 Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488 Teuva: 040 533 7758 050 386 4653 Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701 Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112 Poliisi 112

EPÄILY LAPSEN PAHOINPITELYSTÄ	Otetaan yhteys oman kunnan sosiaalityöntekijään, sosiaalipäivystykseen, tai poliisiin	Sosiaalipäivystys 112 Poliisi 112
EPÄILY LAPSEN SEKSUAALISESTA HYVÄKSIKÄYTÖSTÄ	Otetaan yhteys oman kunnan sosiaalityöntekijään, sosiaalipäivystykseen, tai poliisiin	Sosiaalipäivystys 112 Poliisi 112

MITEN TOIMIA, KUN HUOLI KALTOINKOHTELUSTA HERÄÄ

Aikuiset ja ikäihmiset

Asia	Mitä tehdään	Yhteystiedot
Huoli aikuisasiakkaan kaltoinkohtelusta herää	<ul style="list-style-type: none"> - Asian rohkeasti puheeksi ottaminen, jos asiakas ei itse ota asiaa esille - Kirjataan havainnot tarkasti. Kirjataan, mitä asiakas on itse kertonut (hänen sanoillaan) ja mitä työntekijä on häneltä kysynyt 	
Neuvonta ja ohjaus	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjataan lääkäriin, poliisille tai sosiaalityöntekijälle tilanteen mukaan - Oikeusaputoimisto - Lähestymiskiellon hakeminen poliisilta - Edunvalvonta (taloudellinen hyväksikäyttö) - Toimintavastuu jää asiakkaalle itselleen (vaitiolovelvollisuus), mutta työntekijä voi asiakkaan niin halutessa olla tukena 	Aikuissosiaalityöntekijät Isojoki 043 820 0479 Karijoki 040 528 7701 Kauhajoki 0400 447 633 Teuva 050 386 4666 Päihdetyöntekijä 040 736 0280
Jatkotoimien pohdintaa	<ul style="list-style-type: none"> - Autetaan turvallisen asunnon löytämisessä, esim. turva-asunto tai oma asunto - Jos perheessä lapsia, lastensuojeluilmoituksen tekeminen - Pyydetään tarvittaessa konsultaatioapua yhteistyökumppaneilta - Järjestetään henkilölle tai perheelle riittävä tuki ja hoito 	Turvakoti 050 405 2136 Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003 Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488 Teuva: 040 533 7758 050 386 4653 Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701 Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112 Poliisi 112

MITÄ LASTENSUOJELU TEKEE

Asia	Toimintaohje	Yhteystiedot
Konsultaatio	Lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja johtava sosiaalityöntekijä antavat konsultaatiota työntekijöille lasta koskevissa kysymyksissä esim. kun työntekijä pohtii lastensuojeluilmoituksen tekemistä tai muuta jatko-toimenpiteen tarvetta. Konsultaation yhteydessä voidaan sopia jatkotyöskentelystä	Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät Kauhajoki: 040 773 0286 046 851 3514 043 820 0478 040 182 3003 Isojoki: 043 820 0479 040 716 0488 Teuva: 040 533 7758 050 386 4653 Karijoki: 040 533 7758 040 528 7701 Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112
Lastensuojeluilmoituksen vastaanotto	Lastensuojelun sosiaalityöntekijät ja johtava sosiaalityöntekijä ottavat vastaan lastensuojeluilmoituksia. Viranomaistahojen on hyvä tehdä lastensuojeluilmoitus kirjallisesti.	Kirjallinen lastensuojeluilmoitus lähetetään osoitteeseen: Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä/Lastensuojelu – sosiaalityöntekijä - PL 100 61801 Kauhajoki - Kristiinantie 3 64350 Karijoki - PL 25 64701 Teuva - Teollisuustie 1 A 64900 Isojoki Virka-ajan ulkopuolella sosiaalipäivystys hätäkeskuksen kautta puh. 112
Lastensuojelutarpeen selvittäminen	Lastensuojelun sosiaalityöntekijä arvioi vireille tulleesta lastensuojeluasiasta välittömästi mahdollisen kiireellisen lastensuojelutarpeen. Muutoin ratkaisu lastensuojelutarpeen selvittämisestä tehdään seitsemän	Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä

	<p>ryhtymään toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi lapselle, jos on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi valvoa puolueettomasti lapsen etua. (Sosiaalihuollon asiakaslaki 10.§). Lain 22 §:n mukaan lapselle on tarvittaessa haettava edunvalvoja käyttämään hänen puhevaltaansa.</p>	
<p>Tutkintapyyntöjen tekeminen poliisille</p>	<p>Tutkintapyyntöjen tekeminen on lastensuojeluviranomaisen tehtävä. Tutkintapyyntö tehdään joko oma-aloitteisesti tai jonkun lasta tutkivan tahon ilmoituksen perusteella.</p> <p>Lastensuojeluviranomaisen on tehtävä salassapitosäännösten estämättä tutkintapyyntö poliisille, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapseen on kasvuympäristössään kohdistettu rikoslain 20 tai 21 luvussa rangaistavaksi säädetty teko, josta enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.</p> <p>Tällaisia rikoksia ovat seksuaalirikokset sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.</p> <p>Tutkintapyyntö voidaan jättää tekemättä vain, jos jokin muu taho on sen tehnyt.</p> <p>Sosiaaliviranomaisen tutkintapyyntöön liitetyt sosiaalihuollon asiakirjat ja tiedot kuuluvat esitutkinta-aineistoon. Asiakirjoista ei saa luovuttaa tietoja asianosaisille ilman poliisin lupaa.</p>	<p>Etelä-Pohjanmaan poliisilaitos Kirkkokatu 8 PI 108 60100 Seinäjoki faksi 071 874 7414 puh. 071 874 0391</p> <p>Poliisin vaihde virka-aikana puh. 071 874 0391</p> <p>Poliisi virka-ajan ulkopuolella puh. 112</p>
<p>Osallistuminen esitutkintaan</p>	<p>Lastensuojelu osallistuu käynnistetyissä tutkimuksissa moniammatilliseen yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.</p>	
<p>Lastensuojelullinen arvio lapsen tilanteesta</p>	<p>Lastensuojelu arvioi lapsen tuen tarvetta ja turvallisuutta tutkimusten kestäessä ja niiden jälkeen. Lastensuojelusosiaalityöntekijät voivat pyytää arviotuksensa tueksi lausuntoja lasta ja asiaa tutkivalta taholta.</p> <p>Jos lapsi on akuutissa vaarassa, turvaututaan kiireelliseen sijoitukseen lastensuojelulain edellyttämin kriteerein.</p>	

	<p>Poliisitutkimusten antama mahdollisimman oikea kuva lapsen kokemuksista on osaltaan perusteena mahdollisesti tarvittavia lastensuojelun toimenpiteitä harkittaessa.</p> <p>Lastensuojelu voi tarvittaessa suositella, että lapsen ja hänen vanhempinsa tapaamisia rajoitetaan tai että ne toteutetaan valvottuina, kunnes lapsen oikeuspsykiatriset tutkimukset on suoritettu.</p> <p>Mikäli esitutkintaa ei aloiteta, arvioidaan, onko lapsella muita syistä lastensuojelun tarvetta.</p> <p>Mikäli on ilmeistä, että mahdollinen hyväksikäyttö on tapahtunut perheen ulkopuolella ja vanhemmat huolehtivat lapsen hyvinvoinnista, ei ole tarvetta lastensuojelutoimenpiteisiin</p>	
--	---	--

MILLOIN LASTENSUOJELUILMOITUS

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä alle 18-vuotiaasta lapsesta. Lastensuojelulain 25§ mukaan ilmoitusvelvollisia ovat eräät viranomaistahot ja viranomaisissa työskentelevät henkilöt: sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen, seurakunnan palveluksessa olevat, perheasioiden sovittelijat sekä näiden viranomaistahojen luottamustoimissa toimivat henkilöt. Ilmoitusvelvollisuus koskee niin päivähoitoa, kotipalvelua, päihdehuoltoa kuin toimeentulotuen viranhaltijoitakin eli kaikkia sosiaalihuollon viranhaltijoita riippumatta siitä, missä he työskentelevät.

Ilmoitusvelvollisuus kumoaa muut salassapitosäädökset. Ilmoitusvelvollisuuden esteenä ei voi olla luottamuksellinen asiakassuhde tai se, että lapsi tai hänen huoltajansa vastustaa tai kieltää lastensuojeluilmoituksen teon. Kyse on lapsen edun turvaamisesta ja lapsen aseman ja tilanteen selvittämisestä. Selvittämisvastuu kuuluu sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle ja sen alaisille viranhaltijoille.

Ilmoitusvelvollisuus on myös tilanteessa, jossa ilmoitusvelvollinen taho saa suullisia tai kirjallisia ilmoituksia mahdollisesti lastensuojelutarpeesta olevasta lapsesta. Hallintolain mukaan ilmoitusvelvollisella taholla on siirtovelvollisuus sosiaalihuollonvastaavalle toimielimelle eli sosiaalityöntekijälle tässä tilanteessa.

Mikäli lastensuojeluilmoituksen tekijä on saanut lastensuojeluilmoituksen perustetta koskevat tiedot asiakassuhteessa, hyvän hallinnon mukaista on se, että lastensuojeluilmoituksen tekijä ilmoittaa huoltajalle tai lapselle lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Ilmoitus huoltajalle tai lapselle voidaan jättää tekemättä, jos asia on kiireellinen tai jos muut syyt puoltavat informoinnin tekemättä jättämistä.

Lastensuojeluilmoitus tehdään, kun henkilö on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä tai jonka kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä.

Ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä on myös mahdollista keskustella anonymisti, lapsen tai perheen tietoja paljastamatta lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa.

Asiakas voi pääsääntöisesti saada tietää ilmoituksen tehneen työntekijän ja muun ilmoittajan nimen. Erityisestä syystä ilmoittajan nimi ja yhteystiedot voidaan jättää kertomatta perheelle. Muu kuin ilmoitusvelvollinen viranomainen voi tehdä lastensuojeluilmoituksen myös nimettömänä.

Jos lastensuojeluilmoitusta tekevä työntekijä tai muu henkilö, jolla on erityisiä ja ko. ilmoitukseen liittyviä syitä pyytää yhteystietojensa ja henkilöllisyytensä salaamista (julkisuuslaki 11.2 § kohdat 1 tai 7), kertoo asiasta ilmoitusta vastaanottavalle työntekijälle, syyt ja perustelut kirjataan asiakkaan asiakirjoihin ja ilmoittajaa koskevat tiedot voidaan jättää ilmoittamatta asiakkaalle.

Virka-aikana: Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Viranomaistahon tekemä lastensuojeluilmoitus on hyvä toimittaa kirjallisena lastensuojelun sosiaalityöntekijälle tai johtavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät tavoittaa virka-aikana seuraavista puhelinnumeroista:

Kauhajoki
040 773 0286
046 851 3514
043 820 0478
040 182 3003

Isojoki
043 820 0479
040 716 0488

Karjoki
040 533 7758
040 528 7701

Teuva
040 533 7758
050 386 4653

Osoite: Suupohjanperuspalvelu liikelaitoskuntayhtymä/ Lastensuojelulosiaalityöntekijä
PL 100 61801 Kauhajoki
Suupohjanperuspalvelu liikelaitoskuntayhtymä/ Lastensuojelulosiaalityöntekijä
Kristiinantie 3 64350 Karjoki
Suupohjanperuspalvelu liikelaitoskuntayhtymä/ Lastensuojelulosiaalityöntekijä
PL 25 64701 Teuva
Suupohjanperuspalvelu liikelaitoskuntayhtymä/ Lastensuojelulosiaalityöntekijä
Teollisuustie 1A 64900 Isojoki

Virka-ajan ulkopuolella (16- 24.00, 00.00- 08.00) kiireellisessä tilanteessa lastensuojeluilmoituksen voi tehdä alueelliselle sosiaalipäivystäjälle. Sosiaalipäivystäjään saa yhteyden soittamalla 112.

Lastensuojeluilmoitus -lomake löytyy osoitteesta
http://www.sosiaaliportti.fi/File/053c3b28-8858-42ee-8fdd-be2669899bc9/Lastensuojelm_ ilmoitusosa.doc

Ilmoituksen voi tehdä myös vapaamuotoisesti, jolloin siitä on hyvä käydä ilmi:

- ilmoittajan nimi ja yhteystiedot
- lapsen nimi, huoltajat ja yhteystiedot, jos on tiedossa
- millainen huoli lapsesta on olemassa
- mitä on tapahtunut
- miten asia on tullut ilmoittajan tietoon
- onko tehdystä lastensuojeluilmoituksesta ilmoitettu perheelle tai lapselle

Mitä sosiaalityöntekijä tekee ilmoituksen saatuaan:

- On tarvittaessa yhteydessä puhelimitse/sähköpostin kautta ilmoituksentekijään
- Arvioi kiireellisen sijoituksen tarpeen
- Ottaa puhelimitse tai kirjeitse yhteyttä ilmoituksesta lapsen perheeseen tai lapseen
- Kutsuu huoltajat ja lapsen sosiaalitoimistoon tai tekee kotikäynnin
- Aloittaa tarvittaessa lastensuojeluselvityksen teon
- Yhteistyössä vanhempien ja lapsen kanssa selvittää avohuollon tukitoimet lapselle ja perheelle, jos selvityksen jälkeen lastensuojeluasiakkuus jatkuu
- Tekee tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä eri viranomaisten kanssa
- Huostaanotto on aina viimesijainen vaihtoehto lapsen edun turvaamiseksi tilanteissa, joissa avohuollon tukitoimet ovat riittämättömiä tai mahdottomia

Lastensuojelu voi antaa palautteen ilmoituksen tehneelle viranomaistaholle, jos se on välttämätöntä lapsen hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämistä taikka toteuttamista varten